

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra Politologie

Volební podpora African National Congress po roce 1994

Diplomová práce

Autor: Bc. Lucie Čtveráková
Studijní program: N6701 Politologie
Studijní obor: Politologie – africká studia
Vedoucí práce: doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.

Hradec Králové, 2018
Univerzita Hradec Králové

Zadání diplomové práce

Autor: Lucie Čtveráková

Studium: F15NP0016

Studijní program: N6701 Politologie

Studijní obor: Politologie - africká studia

Název diplomové práce: **Volební podpora African National Congress po roce 1994**

Název diplomové práce AJ: Electoral support of African National Congress after 1994

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se bude zabývat analýzou příčin volební podpory African National Congress (ANC) v Jihoafrické republice od období prvních voleb po odstranění apartheidu roku 1994 do současnosti. Diplomová práce bude zakotvena v teorii stranického a volebního systému. Z metodologického hlediska půjde o kvalitativní výzkum v rámci jednoho případové studie. Autorka se nejprve zaměří na zkoumání volebního a stranického systému Jihoafrické republiky a bude hledat souvislosti s pravidelným volebním úspěchem African National Congress. Zvláštní pozornost bude věnována analýze programů, politiky, stranické struktury a fungování ANC, které by mohly mít vliv na jeho stabilní volební výsledky. Klíčové pro vytvoření závěrů této práce bude zkoumání volební podpory ANC s ohledem na etnickou diverzitu voličů v rámci jednotlivých provincií Jihoafrické republiky. V práci bude ověřena hypotéza, že konglomerát etnických skupin, který představuje současná ANC, je hlavní příčinou jeho dlouhodobě silné volební podpory. Dále se domnívám, že volební úspěch ANC úzce souvisí se skutečností, že se jedná o politickou organizaci, která přivedla zemi k demokratickému systému. V závěru této diplomové práce se zaměřím na zhodnocení získaných informací a pokusím se o nástin budoucích volebních výsledků ANC s ohledem na měnící se politické programy ostatních, jak ustavených, tak nových relevantních politických stran.

Anciano, Fiona. 2014. "Non-racialism and the African National Congress: views from the branch." *Journal of Contemporary African Studies* 32, č. 1, 35-55. Beresford, Alexander. 2015. "Power, patronage, and gatekeeper politics in South Africa." *African Affairs* 114, č. 455, 226-248. Birnir, Jóhanna Kristín. 2007. *Ethnicity and electoral politics*. Cambridge: New York: Cambridge University Press. Butler, Anthony. 2009. *Contemporary South Africa*. Basingstoke: Palgrave Macmillan. Darracq, Vincent. 2008. "Being a 'Movement of the People' and a Governing Party: Study of the African National Congress Mass Character." *Journal of Southern African Studies* 34, č. 2, 429-449. Darracq, Vincent. 2008. "The African National Congress (ANC) organization at the grassroots." *African Affairs* 107, č. 429, 589-609. Davis, Stephen R. 2009. "The African National Congress, its Radio, its Allies and Exile." *Journal of Southern African Studies* 35, č. 2, 349-373. Hodgkin, Thomas Lionel. 1961. *African political parties: an introductory guide*. Harmondsworth: Penguin Books. Lindberg, Staffan I. 2006. *Democracy and elections in Africa*. Baltimore: Johns Hopkins University Press. Lindberg, Staffan I. 2009. *Democratization by elections: A new mode of transition*. Baltimore: Johns Hopkins University Press. Lotshwao, Kebapetse. 2009. "The Lack of Internal Party Democracy in the African National Congress: A Threat to the Consolidation of Democracy in South Africa." *Journal of Southern African Studies* 35, č. 4, 901-914. Ndlovu, Sifiso Mxolisi. 2014. "The struggle continues towards a genuine and lasting emancipation: South Africa in the past 20 years." *African Identities* 12, č. 3/4, 236-263. Piper, Laurence. 2014. "Crisis, History and the Challenge of Reinvention in the Postcolonial: The African National Congress after Apartheid." *Theoria: A Journal of Social & Political Theory* 61, č. 138, 64-78.

Garantující pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 17.9.2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 12. 12. 2018

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce doc. PhDr. Vlastimilovi Fialovi, CSc. za cenné rady a připomínky.

Anotace

Čtveráková, Lucie. 2018. *Volební podpora African National Congress po roce 1994*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Katedra politologie. Diplomová práce.

Tato diplomová práce se věnuje otázce existence predominantní politické strany v demokratickém prostředí na konkrétním případě jihoafrického African National Congress (ANC). Cílem práce je analyzovat faktory, které potenciálně ovlivňují voliče a dokázat tak, zda lze považovat výsledky voleb v Jihoafrické republice za legitimní.

V úvodní teoretické části této práce jsou představeny základní teorie týkající se volebních a stranických systémů. Dále autorka shrnuje volební výsledky v jednotlivých volbách od roku 1994 a přibližuje reálie jednotlivých provincií Jihoafrické republiky. V následující praktické části dochází ke konfrontaci nejaktuálnějších volebních výsledků s proměnnými, které lze považovat za klíčové pro volební chování jedinců. Závěrem autorka nastiňuje předpokládaný vývoj postavení ANC po následujících volbách v roce 2019.

Klíčová slova: African National Congress, Jihoafrická republika, predominantní strana, post-apartheid

Annotation

Čtveráková, Lucie. 2018. *Electoral support of African National Congress after 1994*. Hradec Králové: University of Hradec Králové, Faculty of Arts, Department of Politics. Master degree thesis.

This diploma thesis is focused on the existence of predominant political party system in democratic environment in the case of south african African National Congress (ANC). The main objective of this thesis is to analyse variables that might influence voter's behaviour. Through this examination arises a possibility to prove the legitimacy or illegitimacy of electoral results in South Africa.

The opening theoretical part of the thesis explores crucial electoral and party-system theories. Subsequently, the author summarizes electoral results in individual elections since 1994 and briefly describes south african provinces. The author then proceeds to confront up-to-date electoral results with variables that are crucial for voters' electoral behaviour. The possible evolution of ANCs' status in upcoming 2019 general elections is outlined in conclusion.

Key words: African National Congress, Republic of South Africa, predominant political party, post-apartheid

Obsah

Úvod.....	1
1. Teoretická část	5
1.1 Politické systémy	5
1.2 Volební systémy	7
1.3 Volby	8
1.4 Politické strany	9
1.5 Specifika afrických politických systémů	11
1.5.1 Osobnost versus strana.....	11
1.5.2 Etnicita	12
1.5.3 Korupce.....	12
2. Kontextuální část	14
2.1 Historický kontext.....	14
2.2 Volební systém a volby v JAR	16
2.2.1 Volby v roce 1994.....	17
2.2.2 Volby v roce 1999.....	17
2.2.3 Volby v roce 2004.....	18
2.2.4 Volby v roce 2009.....	18
2.2.5 Volby v roce 2014.....	19
2.3 Politická konkurence.....	19
2.3.1 New National Party.....	20
2.3.2 Inkatha Freedom Party	21
2.3.3 Democratic Alliance	21
2.3.4 Economic Freedom Fighters	22
2.4 Provincie	22
2.4.1 Západní Kapsko	23
2.4.2 Východní Kapsko	24
2.4.3 Severní Kapsko	24
2.4.4 Svobodný stát.....	25
2.4.5 Gauteng.....	25
2.4.6 KwaZulu-Natal	26
2.4.7 Limpopo.....	27
2.4.8 Mpumalanga	27
2.4.9 Severozápadní provincie.....	27

3. Volební podpora ANC	29
3.1 Etnicita	30
3.2 Míra vzdělání	33
3.3 Nezaměstnanost	37
3.4 Věk voličů	39
3.5 Bohatství regionu	41
3.6 Míra chudoby	43
3.7 Kriminalita	45
3.8 Urbanizace	47
3.9 Vyhodnocení zkoumaných proměnných	49
4. Analýza volebního programu ANC	50
4.1 Vzdělávání	51
4.2 Nezaměstnanost	52
4.3 Věk voličů	53
4.4 Bohatství regionu	55
4.5 Míra chudoby	56
4.6 Kriminalita	57
4.7 Urbanizace	57
4.8 Vyhodnocení komparace proměnných	58
5. Predikce volebních výsledků v roce 2019	60
5.1 Predikce na základě vyhodnocení proměnných	60
5.2 Predikce výzkumných institutů a médií	61
Závěr	64
Prameny a literatura	67
Prameny	67
Literatura	75

Úvod

Jihoafrická republika prošla od pádu apartheidu mnoha společenskými změnami. Dříve diskriminované skupiny obyvatel, tedy černoši a barevní, dostaly šanci podílet se na politickém vývoji země. Na významu tak získala nová témata, která definovala, jakým směrem se bude vývoj země ubírat. Reflexí toho, jak se s novou situací vypořádaly jednotlivé strany, jsou volební výsledky.

Národní strana vládnoucí v době apartheidu v prvních svobodných volbách prohrála, a to i navzdory tomu, že progresivní politika prezidenta Frederika W. de Klerka přispěla ke zrušení posledních pilířů politiky rasové segregace. V 90. letech vznikla také řada dalších stran, které cílily na voliče v jednotlivých provinciích nebo svou činnost spojovaly s konkrétními problematikami. Jak je tedy možné, že si African National Congress (ANC) udržuje predominantní pozici v rámci politických stran? Co je příčinou toho, že voliči dávají přednost straně, která v rámci svého programu řeší obecné otázky, na úkor stran, které se zabývají jednotlivými socioekonomickými otázkami? Je tato všeobecná a všezahrnující strategie ANC důvodem politického úspěchu této strany?

Téma volební podpory ANC je zajímavé především proto, že představuje jakýsi paradox. Zemi, která po desítkách let rasové diskriminace konečně dosáhla demokracie, vládne již téměř čtvrt století stejná strana. Nabízí se tedy otázka, jestli je Jihoafrická republika (JAR) skutečně demokratickou zemí nebo je volební výsledek ANC legitimní a vychází z reakce na společenské problémy a očekávání.

Vzhledem k dosavadnímu zkoumání jihoafrické historie a kultury docházím k hypotéze, že volební podpora ANC je způsobena inkluzivní politikou strany, která klade důraz nikoliv na etnické rozdíly, ale na myšlenku sjednoceného jihoafrického národa. Navzdory tomu ale předpokládám, že volební chování Jihoafričanů je ovlivněno také dalšími faktory, kterými se strana více či méně úspěšně zabývá. Obecná teze pro tuto práci definována nebude, jelikož by vzhledem k formulaci hypotézy musela vycházet z měření míry etnicity, tedy faktoru, který nelze kvantitativně zkoumat. O stanovení tezí se nicméně pokusím na podúrovních této práce, kde bude možné vysvětlit příčinné vztahy kvantitativní

cestou.

V této práci budou kombinovány některé kvantitativní a kvalitativní metody. Přestože větší důraz kladu na kvalitativní výzkum, kauzalitu některých proměnných se pokusím vysvětlit prostřednictvím přesných údajů. Z hlediska kvantitativního zkoumání využiji metodu komparace, tedy porovnání volebních výsledků strany s dílčími příčinami, které budou vyjádřeny číselnými hodnotami. V případě kvalitativní části práce bude hlavní metodou analýza, v tomto případě se bude konkrétně jednat o výklad závěrů učiněných na základě komparace.

První část práce bude věnována teoretickému vymezení voleb a volebních systémů a stanovení předpokladů vlivu těchto teorií na reálnou politickou situaci. Pozornost bude věnována především Sartoriho dělení politických stran, které je díky svému obecnému přístupu aplikovatelné v africkém prostředí. Dále zmíním Lindbergovu teorii voleb a krátce se budu věnovat kritice této teorie. Teoretická část práce bude doplněna historickým kontextem a popisem jihoafrického systému jak v politické, tak v geografické rovině.

V další části práce se budu věnovat volební podpoře ANC v jednotlivých provinciích a porovnání zjištěných údajů s proměnnými, které mají dle mého názoru vliv na volební chování jedince. Tyto závěry pak porovnam s politickým programem ANC a jeho aktivitou v rámci zkoumaných proměnných. Na základě kombinace kvantitativního a kvalitativního zkoumání se následně pokusím o predikci vývoje volební podpory ANC v následujících volbách v roce 2019.

V souvislosti s použitými zdroji byli zmíněni již dva autoři, Giovanni Sartori a Staffan Lindberg. Většinu zdrojů budou nicméně tvořit statistiky dostupné na internetových stránkách jihoafrické vlády, popřípadě na webových stránkách výzkumných institutů či relevantních organizací. V závěru práce se zaměřím na novinové články, které v současnosti představují nejrelevantnější zdroj pro předpověď vývoje podpory ANC. Důležitým zdrojem je například deník Daily Maverick, který nabízí nejen denní události, ale také analýzy a názory osobností z odlišných politických kruhů.

V případě jakéhokoliv zkoumání afrického politického prostředí je jedním z úskalí nedostatek literatury, která by se dotýkala specifik tohoto kontinentu.

Přestože teorie mají být obecné, většinou jsou provázány s určitým prostředím. Aplikování teorií, které byly vytvořeny jako reakce na americkou či evropskou politickou kulturu, je sice v případě Afriky možné, nicméně nelze vyloučit, že existuje pravděpodobnost zkreslení závěrů zkoumání v oblastech mimo euroamerickou civilizaci.

Vliv na závěry této práce mohou mít také statistická data. V porovnání se zbytkem kontinentu je úroveň shromažďování dat v JAR na relativně vysoké úrovni. Vzhledem k náročnosti získávání těchto dat jsou ale podobné průzkumy prováděny průběžně. Proto budu v některých případech vycházet z porovnávání statistických dat pocházejících z rozdílných časových úseků. Na druhou stranu je ale nutné dodat, že zkoumané proměnné se týkají fakt, která se mění velmi pomalu a lze předpokládat, že odchylka mezi jednotlivými lety je minimální.

Cílem práce je vysvětlit některé jevy, které můžeme pozorovat v jihoafrické společnosti. Přestože se tato diplomová práce bude držet zkoumání několika proměnných a jejich vlivu na volební podporu, ráda bych ještě zmínila několik faktorů, které jsou v současnosti dle mého názoru velmi aktuální. Tyto faktory vycházejí z osobního pozorování běžného života Jihoafričanů a přispívají k relevantnosti výběru tématu této práce.

Prvním jevem jsou časté protesty proti ANC. Je pravděpodobné, že se situace s odchodem Jacoba Zuma z postu prezidenta změní, nicméně dlouhodobá ignorace těchto protestů ze strany ANC mohla mít vliv na odklon některých voličů strany k alternativním hnutím. Protesty proti korupci vlády se objevovaly průběžně, nicméně k vyhocení situace došlo v souvislosti s poplatky za vzdělávání. Heslo “Fees must fall” přešlo v heslo “Zuma must fall”, respektive “ANC must fall”. Tyto protesty sjednotily v podstatě celou JAR proti společnému nepříteli, Jacobu Zumovi.

Druhým jevem je radikalizace mladých lidí. Tento fenomén je statisticky nezaznamenaný, nicméně i v prostředí univerzit se objevuje skupina mladých lidí, kteří vydávají radikální a nenávistná prohlášení vůči bílé menšině. V současnosti sice nelze odhadnout, jakým směrem se bude tento fenomén vyvíjet,

nicméně vzhledem k tomu, že jsou tito lidé mnohdy vysokoškolsky vzdělaní, není nereálné si představit vznik politické strany, která by se podobné myšlenky snažila prosadit. Je tedy na místě doufat, že se ANC dokáže odprostit od negativních konotací, které vznikly v souvislosti s Jacobem Zumou, a posílí tak demokratický charakter země ohrožené radikalizací společnosti.

1. Teoretická část

Jakékoliv teoretické vymezení politického uspořádání v Africe naráží na dva problémy. Prvním je nedostatek literatury týkající se pouze afrického prostředí, aniž by nedocházelo k většinou již automatickému srovnávání s evropským či americkým politickým prostředím. Druhý problém dle mého názoru vyplývá z rozmanitosti afrického kontinentu. Ač je možné v řadě zemí najít mnoho podobností v historickém a politickém vývoji, je složité obecně popsat různorodost politických systémů v zemích, které byly pod vlivem různých koloniálních mocností. Vývoj těchto zemí byl po získání nezávislosti odlišný, především v závislosti na osobnostech a politických stranách, které udávaly ráz vývoje po několik desítek let. Případ Jihoafrické republiky je o to specifitější, že ve 20. století získala status dominia a posléze nezávislost v rámci Commonwealthu. Udržovala si tedy v podstatě vlastní směr vývoje a naopak v době, kdy africké země procházely procesem získávání nezávislosti, byla JAR sevřená dominantním politickým režimem více než kdy dříve.

S prvními svobodnými demokratickými volbami v roce 1994 se do čela země dostala strana African National Congress. Pro pochopení úspěchu, ale i nedostatků této strany je důležité nejprve vymežit několik teoretických hledisek.

1.1 Politické systémy

V první řadě je nutné pochopit roli ANC v jihoafrickém politickém systému. Pro toto zkoumání je v prostředí Afriky pravděpodobně nejvíce relevantní vymezení Giovanni Sartoriho, které je dostatečně obecné na to, aby pokrylo specifika afrických politických systémů. Sartori dělí politické systémy do dvou kategorií: na soutěživé a nesoutěživé politické systémy.

Obě tyto kategorie podléhají ještě dalšímu dělení na základě počtu stran v daném systému nebo jejich pravomocích v rámci politického uspořádání. Vymezuje tak sedm tříd politických systémů: třídu jedné strany, třídu hegemonní

strany, třídu predominantní strany, třídu dvou stran, třídu omezeného pluralismu, třídu extrémního pluralismu a třídu atomizovanou (Sartori 2005: 130). Vzhledem k volební dominanci ANC v rámci více stran lze pro další výzkum logicky vyloučit pluralistické třídy včetně třídy dvou stran. Stejně tak lze tvrdit, že systém jedné strany se neslučuje s demokratickým směřováním země.

Blíže se zaměřím na rozdíl mezi třídami hegemonní a predominantní strany. Jihoafrická republika je unikátní v tom, že při povrchním hodnocení na základě obecných znaků Sartoriho tříd by mohl být její politický systém zařazen jak mezi soutěživé (predominantní), tak mezi nesoutěživé (hegemonní) systémy. Mezi těmito modely je ale potřeba rozlišovat. V obou případech strana v podstatě ovládá zákonodárnou moc, jelikož získala většinu volebních hlasů. Hegemonní strana ale *„nedovoluje soutěž o moc formálně, ani de facto. Jiné strany mohou existovat, ale jako druhořadé, povolené strany, protože jim není dovoleno soutěžit s hegemonickou stranou za antagonistických podmínek a na stejném základě. Nejenže ve skutečnosti nedochází ke střídání u moci, ale ani k němu docházet nemůže“* (Sartori 2005: 235). V porovnání s touto definicí je predominantní strana podle Sartoriho jednoduše silnější než všechny ostatní strany. V tomto systému nedochází ke střídání moci, jelikož se jedné dané straně daří získávat ve volbách opakovaně absolutní většinu mandátů v parlamentu (Sartori 2005: 208 - 211).

Aby Sartoriho kategorie mohly existovat, je nezbytné mít základní historické, společenské i politické znalosti o daném státě a rozhodnout, zda na základě těchto znalostí považujeme stát za demokratický. Právě na základě těchto znalostí je možné vyloučit některé Sartoriho třídy a zaměřit se podrobněji na nuance jednotlivých dělení. V případě JAR je nutné alespoň do jisté míry předpokládat demokratičnost systému této země. Při skeptickém pohledu by se totiž dalo polemizovat o tom, do jaké míry je vlastně v jihoafrickém systému predominantní strany možná soutěž. Zda ke změně nedochází z důvodu skutečné podpory ANC nebo je důvodem to, že zde pro stranickou soutěž de facto neexistují podmínky. V tom případě by se nabízela otázka, zda se nejedná o systém s hegemonní stranou, která je schopná skrýt svou nedemokratičnost před svými občany, ale i před mezinárodními aktéry. Systém predominantní strany lze

nicméně v JAR předpokládat vzhledem k tomu, že další politické strany mohou v JAR existovat, jsou tedy legitimní a mohou se účastnit politické soutěže.

Důležitou podmínkou třídy predominantní strany je to, že politická strana může kdykoliv přestat být predominantní. Na základě této podmínky lze vyvodit, že takovýto systém je možné označit za demokratický. Aby ale strana vůbec mohla být považována za predominantní, musí většinu hlasů voličů získat alespoň ve čtyřech po sobě následující volební období (Sartori 2005: 213).

Sartori nicméně ve své definici politických systémů poukazuje na paradox v rámci demokracie a připouští, že ne všechny politické subjekty mají stejné výchozí příležitosti, jako je například přístup ke zdrojům (Sartori 2005: 218). I v rámci demokracie tak nelze tvrdit, že je rozdělení moci jednoznačně spravedlivé.

1.2 Volební systémy

Pro pochopení politického zázemí státu je nutné nejen určit, o jaký politický systém se obecně jedná, ale zaměřit se také na podobu volebního systému. Volební systémy se obecně dělí do tří hlavních kategorií: na většinový, smíšený a proporční systém. V rámci těchto kategorií dochází ještě k dalšímu dělení (Reynolds, Reilly B., Reilly A. 2008: 28). JAR aplikuje proporční volební systém. Tato kategorie volebního systému se jednoduše rozděluje na List PR (listinný proporční systém) a Single Transferable Vote (STV = systém jednoho přenosného hlasu).

List PR představuje systém, ve kterém každá politická strana předkládá seznam kandidátů pro vícečlenné volební okrsky. Voliči volí stranu, které jsou následně přidělovány hlasy. Existují politické systémy, které ponechají kandidátní listinu buď uzavřenou anebo otevřenou pro preferenční hlasy voličů (Reynolds, Reilly B., Reilly A. 2008: 60).

V případě STV systémů volič přiděluje hlas vybranému kandidátovi ve vícečlenném volebním okrsku. Pokud kandidát překročí určitý počet hlasů, je okamžitě zvolen. V následných přepočtech dochází k eliminaci nejméně

úspěšných kandidátů a přerozdělování hlasů, dokud není zvolen požadovaný počet kandidátů (Reynolds, Reilly B., Reilly A. 2008: 76).

1.3 Volby

Klíčovou rolí voleb pro demokratický vývoj země se zabývá Staffan Lindberg. Obecně volby považuje za realizaci vlády lidí. Obzvláště první, takzvané „founding elections,“ jsou podle Lindberga důležitým krokem k demokracii, i když v případě Afriky se ustavení demokracie odehrává většinou až po uplynutí tří volebních cyklů (Lindberg 2006: 2 - 3). Podstatnými faktory při volbách jsou především rovná účast, svobodná soutěž a legitimita voleb (Lindberg 2006: 8).

Volební účast nicméně podle Lindberga nemá velký vliv na změny v politickém systému. Je sice indikátorem demokratického vývoje země, ale voliči v Africe podle Lindberga vykazují vysoký zájem o účast ve volbách téměř automaticky. Pokles volební účasti je ovlivněn tím, zda jsou samotné volby svobodné a spravedlivé nebo netransparentní (Lindberg 2009: 30 - 31).

Lindbergova úvaha se ale zdá nedostatečná. Podstata vysoké volební účasti může mít vliv na volební výsledek. Významem volební účasti na příkladu prvních demokratických voleb v JAR se zabývá Daniel de Kadt z Massachusetts Institute of Technology, který navrhuje koncept „affective experience habituation,“ tedy jakéhosi emočního prožitku pramenícího z osobní zkušenosti. Kadt vychází z psychologického konceptu, kdy se jedinec zapojuje do řešení nového úkolu. Jedinec si pak mezi tímto novým úkolem tvoří podvědomé spojení s emočním rozpoložením, ve kterém se nacházel, když s řešením úkolu začínal. Aplikováním tohoto konceptu na první demokratické volby v roce 1994 Kadt ukazuje souvislost s volební účastí, která je v JAR vysoká. Pohybuje se v rozmezí 70 – 80 % (Electoral Commission of South Africa b. r.). Kadt dělí zkušenosti s volbami v roce 1994 na základě rozdílných zkušeností černošského, bělošského a barevného obyvatelstva. Ve svém výzkumu ukazuje, že jednoznačně pozitivní zkušenost měli černí Jihoafričané, zatímco zkušenost barevných Jihoafričanů byla

neutrální. U bělochů se ukazuje opačný jev, kdy jejich pocity při volbách v roce 1994 byly spíše negativní (Kadt 2017: 673). Volební účast je tedy ovlivněna pocity při prvních svobodných volbách, ve kterých v případě JAR měli nejpozitivnější zkušenosti černí Jihoafričané, a proto je jejich participace na volbách dlouhodobě vysoká. Kadt tedy obecně tvrdí, že pro rozvoj demokracie je důležité formování politického chování, které lze nejvíce ovlivnit hned na počátku budování demokracie. Celkově je tak kladen mnohem větší důraz na individuální rovinu, zatímco politické preference jsou spíše druhořadou motivací pro volební účast (Kadt 2017: 685).

1.4 Politické strany

Doplňujícím faktorem pro porozumění politickému systému je samotný vznik politické strany, který má vliv na strukturu strany. Dle mého názoru jsou pro zkoumání politických stran důležité dvě typologie: typologie vzniku strany a typologie zabývající se samotnou podstatou strany. Tímto vymezením se zabývali Thomas Hodgkin, respektive Richard Gunther a Larry Diamond.

Thomas Hodgkin navazuje při dělení vzniku politických stran na Maurice Duvergera. Hodgkin uvádí obecnou 5-ti stupňovou klasifikaci vzniku politických stran: přeměnou z dříve existujících asociací, evolucí z kongresů, odštěpením od kongresů a stran, integrací (přeskupením stran) a na základě vnějšího vlivu (Hodgkin 1961: 48). Podstata jednotlivých kategorií je zřejmá z jejich názvu, snad s výjimkou politických stran vznikajících na základě vnějšího vlivu. Tuto kategorii lze vysvětlit jednoduše jako uspokojení poptávky v dané době či v dané socioekonomické situaci. Jedná se například o vznik komunistických stran, který se v určitých etapách dotýkal mnoha afrických i neafrických států.

V případě ANC se vzhledem k názvu strany nabízí zařazení do skupiny politických stran, které vznikly evolucí z kongresů. Kongres Hodgkin definuje jako politickou organizaci s širšími národními cíli, která má relativně „volnou strukturu,“ klade důraz na zájmy všech lidí a volí poměrně agresivní strategii pro dosažení cílů, jelikož nedisponuje dostatečnými konstitučními mechanismy

(Hodgkin 1961: 50).

ANC vzniklo v roce 1912 jako South African Native National Congress. V roce 1923 se název změnil na současný African National Congress. Strana se ve svých počátcích vymezila vůči kolonialismu a de facto prohlásila, že jihoafrický lid je jedním národem bez ohledu na kmenovou příslušnost. ANC byl původně malou stranou, jejíž organizační struktura se navzdory výše zmíněné deklaraci podobala struktuře kmenové. V čele strany byl tradiční náčelník spolu s drobnou „buržoazií“. Cílem strany bylo vytvoření nátlakové skupiny, která by protiřčila politice založené na barvě kůže a podporovala zájmy Afričanů. Strana své cíle prosazovala s pomocí petic a propagandistických kampaní. ANC nicméně projevovala své záměry relativně mírovou cestou a jakákoliv snaha o její radikalizaci v první polovině 20. století selhala (Davies, O'Meara, Dlamini 1984: 285).

Klasifikace podle Gunthera a Diamonda dělí strany do pěti typů: elitářské, masové, etnické, volební (elektorální) a stranická hnutí. Elitářské strany jsou minimálně strukturalizované a jsou založené na ustavených elitách a jejich vzájemných kontaktech. Masové strany jsou výsledkem politické mobilizace a mají širokou základnu, která zůstává aktivní i v období mezi volbami. Ve snaze šířit svou ideologii strana usiluje o zapojení do různých sfér společenského života. Etnické strany mají relativně úzké pole působnosti. Usilují o podpoření zájmů určité etnické skupiny či skupin. Volební strany jsou specifické tím, že v období mezi volbami jsou téměř neaktivní. Před volbami ale zahajují intenzivní kampaň postavenou na moderních technologiích a pomoci profesionálů. Stranická hnutí jsou, jak název napovídá, na hraně mezi stranou a hnutím. Jejich organizační struktura ještě není ustálena, a proto nelze obecně definovat charakteristické znaky takové strany (Gunther, Diamond 2003: 172-188).

ANC lze na základě výše popsaných typologií označit za stranu, která vznikla evolucí z kongresů, jelikož splňuje většinu základních kritérií, která Hodgkin uvádí. ANC se vyznačuje širšími národními zájmy, tedy sjednocením jihoafrických kmenů a prosazováním jejich zájmů jakožto jednoho národa. Strana

má sice vůdčí jádro, ale není silně centralizovaná. S Hodgkinovou definicí se rozchází pouze ve způsobu prosazování svých zájmů. ANC ve svých počátcích nebyla radikální stranou a volila spíše mírnou formu protestu. Hodgkinovu klasifikaci je ale nutné vnímat jako ideální model, který v reálném prostředí nemusí existovat. V případě ANC lze tvrdit, že strana skutečně neměla konstituční prostředky pro prosazování svých cílů, ale zvolila si nenásilnou cestu vývoje.

Guntherova a Diamondova typologie řadí ANC mezi etnické strany. Ty se dále dělí na čistě etnické a kongresové strany, které sjednocují více etnických skupin (Gunther, Diamond 2003: 183 - 184). Jak uvádí Giovanni M. Carbone, ANC patří mezi typické případy kongresové strany, kde idea osvobození sjednotila voliče napříč etniky (Carbone 2007: 9).

1.5 Specifika afrických politických systémů

1.5.1 Osobnost versus strana

V případě afrického prostředí je kladen větší důraz na osobnost než na stranu, což je podle Staffana Lindberga důvodem, proč se u moci v 90. letech udrželo relativně velké množství autokratů (Lindberg 2006: 13). Zatímco JAR lze v tomto období považovat za jednu z výjimek, jistý kult osobnosti, ať už v pozitivním či v negativním smyslu, zůstává v africké politice dodnes. Nelson Mandela, Thabo Mbeki i Jacob Zuma jsou pro širší veřejnost určitě známějšími pojmy než samotný African National Congress. Důvodem může být silné sepejetí strany a úřadu prezidenta, kdy prezident je volen stranou, která zvítězí ve volbách. Prezident je tedy jakýmsi hlavním představitelem směru, jakým se země orientuje. Druhým vysvětlením může být jihoafrická mentalita. Tradičně byli lidé zvyklí respektovat náčelníka svého kmene, což platí dodnes, nicméně ve snaze zaštitit jihoafrický lid pod jeden národ může být prezident vnímán *de facto* jako náčelník, který má ale jiné funkce a nehraje tak významnou roli v každodenním životě lidí.

1.5.2 Etnicita

Příslušnost k etniku může být sporným indikátorem dělení společnosti. Etnicita může být vnímána jako umělý koncept, který slouží k mobilizaci společnosti (Fearon, Laitin 2000: 869). Na druhou stranu je ale význam etnicity pro utváření politické společnosti nezpochybnitelný. Pokud se lidé identifikují s vybraným etnikem nebo na základě této příslušnosti činí rozhodnutí, je etnicita neoddělitelnou součástí politického profilu země. Jak uvádí David Welsh, lidé sami sebe dokonce častěji vnímají jako příslušníka etnika než jako příslušníka národa (Welsh 1996: 480).

Základem pro teorii etnicity je práce Ernesta Gellnera zabývající se vznikem národů. Gellner definoval tři hlavní podmínky. První podmínkou je existence hranice mezi vzdělanou a nevzdělanou společností, podle které je vzdělaná společnost kulturně připravena na rozvoj moderního industrializovaného života. Druhou podmínkou je hranice mezi kulturami, která vzniká vymezením se vůči jiné skupině. Obecně k takovému dělení dochází na základě rozdílnosti jazyka, ale Gellner připouští, že společný jazyk není jediným indikátorem národa. Skupiny hovořící různým jazykem mohou být součástí jednoho národa také proto, že sdílejí stejné vnímání určitých jevů, což může být dáno společným historickým vývojem. Třetí podmínkou je hranice mezi držitelem moci a zbytkem skupiny, což vypovídá o existenci struktury společnosti (Gellner 1981: 769 - 770).

1.5.3 Korupce

Přestože korupci nelze označit jako africké specifikum, v případě JAR se ukazuje, že si ANC udržuje volební podporu i navzdory vysoké míře korupce v zemi (The World Bank b. r.). Staffan Lindberg uvádí v tomto kontextu dvě hypotézy. První navrhuje, že demokratizace povede k poklesu korupce. Druhá hypotéza tvrdí, že korupce povede k úpadku demokracie. Lindberg neuvádí, která z hypotéz je dle jeho názoru dominantní, ale poukazuje na fakt, že instituce existující v demokratických režimech poskytují prostředky pro boj proti korupci

(Lindberg 2006: 152 – 154).

Rabah Arezki a Thorvaldur Gylfason se s Lindbergem shodují v tvrzení, že silnější politické instituce povedou k menší míře korupce. Ve své teorii o vztahu demokracie, korupce a vlastnictví zdrojů ale zmiňují také faktor úrovně demokracie. Zjednodušeně řečeno tvrdí, že čím demokratičtější je vybraná země, tedy čím nižší je míra korupce, tím vyšší je soutěživost v rámci politické soutěže (Arezki, Gylfason 2013: 11).

V tomto ohledu je nezbytné doplnit, že vysoká míra korupce nemusí ve skutečnosti znamenat nízkou míru soutěže v rámci daného systému. Přesnější formulace je dle mého názoru taková, že vyšší míra korupce může straně poskytnout nelegitimní výhody v rámci politické soutěže, nicméně pokud je korupce obecně rozšířeným fenoménem a ke korupčnímu jednání se uchyluje více stran, dochází de facto k vyrovnání kapacit.

2. Kontextuální část

2.1 Historický kontext

Když prezident Frederik Willem de Klerk v roce 1989 zrušil rasovou segregaci a povolil činnost ANC, otevřel se prostor pro budování skutečné demokracie v Jihoafrické republice. První svobodné volby s účastí nebělošského obyvatelstva byly vyhlášeny na duben 1994. Vítězně z nich vyšel jednoznačně African National Congress s 252 mandáty, tedy s 62,65 % parlamentních křesel. National Party (NP), která dominovala v době apartheidu, skončila druhá s 82 mandáty a jako třetí se s 43 mandáty umístila Inkatha Freedom Party (IFP), která měla historicky blízko k ANC (Hamill 2004: 694, 697).

ANC si tedy svou predominantní pozici v jihoafrické politice začal budovat již od prvních svobodných voleb. Jeho volební výsledek sice nebyl překvapivý, nicméně ANC nelze vnímat pouze v pozitivních konotacích. V době apartheidu se ozbrojené křídlo ANC, uMkhonto we Sizwe (Kopí národa) známé pod zkratkou MK, podílelo na několika útocích na civilisty. Známý je například případ bombového útoku v baru v Durbanu v roce 1986, při kterém zemřeli 3 lidé a dalších několik desítek jich bylo zraněno (Du Bois-Pedain 2007: 232-233). Podobných útoků bylo více, a ačkoliv tato ozbrojená činnost mohla do jisté míry kompromitovat snahy ANC o ukončení rasové segregace, byla tato kapitola ANC uzavřena v 90. letech a v současnosti se k ní politici příliš často nevracejí.

Za jeden ze stěžejních důvodů, proč si ANC stále udržuje status predominantní politické strany, považují ustavení Truth and Reconciliation Commission (TRC) v roce 1996. Tato komise se měla zabývat vyrovnáním se se zločiny proti lidskosti v době apartheidu. Nejednalo se ale pouze o zločiny bělošského obyvatelstva. Úkolem TRC bylo zaznamenat svědectví obětí zločinů proti lidskosti, konfrontovat je s výpověďmi obviněných, vynést rozsudek o vině či nevině obžalovaného a přinést tak usmíření obou stran (Andrews 2004: 1158, 1162-1163). Podstata TRC vychází z africké tradice, která se odehrávala na

úrovni kmenů. Prostřednictvím vyprávění o křivdách a sdílení příkoří mělo dojít nejen k odhalení viníka, ale také k očistě od křivdy, kterou oběti pociťují. TRC tak mělo nejen přinést spravedlnost, ale také usmíření, bez kterého by se národ nemohl dále vyvíjet. Tuto komisi nelze vnímat jako nástroj soudní moci, ale spíše jako morální kompas, který stanovil, co je a co není přípustné v moderní demokratické společnosti.

TRC byla ve zvažování předložených případů spravedlivá, a proto se zabývala i případy, kdy došlo k obvinění samotné ANC. TRC se například zabývala i případem zmíněného bombového útoku v Durbanu, a ačkoliv byla hlavnímu strůjci útoku Robertu McBridovi udělena amnestie, zároveň tento čin odsoudila jako hrubé porušení lidských práv (Du Bois-Pedain 2007: 241). Tento případ dokládá, že ani ANC nebyla ušetřena obvinění za zločiny v období apartheidu. Zapojení zločinů ANC do procesů TRC pomohlo legitimizovat funkci strany jakožto představitele vůle celého národa. Podobnou myšlenku nabízí i Staffan Lindberg, jenž tvrdí, že *„režim, který se rozhodne pro kooperativní strategii a je vůdcem takového úsilí, nabude legitimacy a podpory veřejnosti, a bude mu s větší pravděpodobností odpuštěno za minulá provinění“* (Lindberg 2009: 339). I když ne ve všech případech došlo k usmíření obou stran, díky TRC měli všichni Jihoafričané rovnou příležitost na dosažení spravedlnosti a s ukončením činnosti TRC v roce 1998 se dalo předpokládat, že země bude schopná ustavit politický vývoj, aniž by byla zatížena otázkami minulých příkoří.

Navzdory tomu, že je ANC i v současnosti predominantní stranou, popularita strany postupně klesá. Jedním z hlavních důvodů je v médiích čteně probíraná korupce dnes již bývalého prezidenta Jacoba Zumy, jakožto nejvyššího představitele ANC. Příčin, proč je ANC v mnoha ohledech vnímán negativně, je samozřejmě více. Často je mu také vyčítáno pomalé tempo v předávání moci nebělošskému obyvatelstvu, ať už se jedná o profesní znevýhodnění či nerovné rozdělení půdy, které zůstává ve prospěch bělochů.

Nesouhlas s kroky ANC není jen lehkou kritikou, ale projevuje se řadou protestů pod heslem „ANC must fall“, tedy ANC musí padnout. Při konání těchto

protestů byl často slogan protestu zaměňován za heslo „Zuma must fall“, což ukazuje, nakolik zásadní roli hrál nepotismus a korupce Zumovy vlády v klesajících preferencích ANC. Je tedy otázkou, jak je možné, že si ANC udržuje svůj status predominantní strany.

2.2 Volební systém a volby v JAR

V JAR probíhají volby na třech úrovních: národní, provinciální a zastupitelské. Volby se opakují každých pět let, přičemž národní a provinciální volby se konají zároveň. Pro závěry této práce jsou podstatné především národní a provinciální volby, jelikož v případě zastupitelských voleb lze předpokládat, že podstatnou roli hrají osobní sympatie vůči kandidátovi založené na jeho konkrétních cílech v daném regionu. Příslušnost kandidáta k politické straně je tedy druhotná a podpora politické strany tak není a ani nemůže být rozhodována na regionální úrovni.

Jihoafrický parlament je dvoukomorový. Dolní komora, tedy Národní shromáždění (National Assembly) má 400 křesel. Horní komora, Národní rada provincií (National Council of Provinces), má 90 křesel, 10 křesel za každou provincii. Členové horní komory jsou jmenováni v souladu s legislativou dané provincie. Členové dolní komory jsou voleni v národních a provinciálních volbách (South African Government 1996).

Ve volbách do Národního shromáždění je země rozdělena do 10 vícečlenných volebních okrsků. Devět okrsků odpovídá devíti jihoafrickým provinciím. Desátý okrsek představuje celou JAR. Mandáty jsou rozděleny v poměru 200:200, tedy 200 mandátů dohromady pro 9 jednotlivých provincií a 200 mandátů pro celou zemi. Volič v národních volbách obdrží dva volební lístky, jeden pro národní a jeden pro provinciální volby. Následně uděluje hlas jedné straně na obou volebních lístcích. Vzhledem k tomu, že strany předkládají uzavřené kandidátní listiny, nemůže volič ovlivnit volbu jedince, ale pouze volbu strany. Proporční systém zajišťuje přidělování mandátů úměrně počtu hlasů, které strana získala. K přepočtu hlasů na mandáty se v JAR využívá Droopova kvóta

(Helen Suzman Foundation 2014).

2.2.1 Volby v roce 1994

První volby na provinciální a národní úrovni se konaly 27. dubna 1994 za účasti všech osob starších 18 let bez ohledu na barvu kůže. V těchto volbách dominoval ANC s výjimkou Západního Kapska, kde s převahou vyhrála National Party (Electoral Commission of South Africa b. r.). Důvodem je fakt, že Západní Kapsko vždy bylo a dodnes zůstává doménou bělošského obyvatelstva. Podpora NP tak není v tomto případě překvapivá. Konec apartheidu byl mnohými bělochy považován za nutné zlo a pocit solidarity s černošským obyvatelstvem byl minimální. Mnozí se také obávali, že v případě zvolení ANC by mohlo dojít ke znevýhodňování bohatého bělošského obyvatelstva. NP se tak stala hlavní opoziční stranou s podporou nejen bělochů, ale také dalších minoritních skupin (Manzo, McGowan 1992: 21). Jako třetí se umístila Inkatha Freedom Party, která vznikla v roce 1975 a jak již bylo zmíněno, měla velmi blízko k ANC, od níž se odlišovala především rétorikou nenásilného boje proti apartheidu (Inkatha Freedom Party b. r.).

2.2.2 Volby v roce 1999

V druhých volbách v roce 1999 figurovala NP pod novým názvem NNP, tedy New National Party. Během prvních pěti let vlády ANC se postupně začaly prosazovat alternativy NP, jako například Democratic Party (DP). Ta si získávala řadu voličů z řad NP spjaté s apartheidem. NNP proto v těchto volbách skončila jak na národní, tak na provinciální úrovni až jako čtvrtá za ANC, IFP a DP. ANC v těchto volbách zaznamenal v jednotlivých provinciích v porovnání s NNP pouze malou ztrátu, kterou lze přičítat právě větší diverzifikaci politického spektra. Zatímco prvních voleb se účastnilo 19 stran, do druhých voleb přibýlo 5 dalších politických stran. (Electoral Commission of South Africa b. r.)

2.2.3 Volby v roce 2004

Třetí volby na národní úrovni v roce 2004 přinesly ANC o zhruba 200 tisíc hlasů více oproti minulým volbám. Nárůst nastal také na provinciální úrovni (Electoral Commission of South Africa b. r.). Jako druhá se umístila Democratic Alliance (DA), která v předchozích volbách figurovala pod názvem Democratic Party. Tato strana předčila v počtu hlasů na národní i na provinciální úrovni IFP. Vzhledem k tomu, že DA je hlavní opoziční stranou, ukazuje se, že popularita ANC v některých kruzích ubírala na síle. Výsledku DA napomohlo i to, že se sama postavila do opozice ANC, zatímco NNP vstoupila s ANC do koalice a pro odpůrce ANC tak již přestala být relevantní stranou (Hamill 2004: 692-693).

2.2.4 Volby v roce 2009

Ve volbách v roce 2009 ANC znovu posílila jak na národní, tak na provinciální úrovni (Electoral Commission of South Africa b. r.). DA si druhým místem udržela své postavení hlavní opoziční strany. Oproti minulým volbám ztratila IFP další hlasy a byla poražena stranou Congress of the People (COPE). Tato strana byla založena v roce 2008 bývalými členy ANC. Důvodem jejich odchodu z ANC bylo zvolení Jacoba Zuma prezidentem na úkor Thabo Mbekiho v roce 2007. COPE se ztotožňovala více s neoliberální politikou poraženého Mbekiho, který byl symbolem moderního ekonomického a politického vývoje. Zuma z kmene Zulu byl na druhou stranu více levicově zaměřený. COPE samo sebe označuje za Xhosa stranu. Zda byly hlavním důvodem odštěpení od ANC názorové či etnické názory je ale obtížné posoudit. Přestože role kmenových skupin je v JAR stále významná a každý kmen je jedinečný svými zvyky, vnímat vznik COPE v etnické rovině je dle mého názoru v tomto případě naprosto nerelevantní, obzvláště vzhledem k programu strany, který nijak nevyzdvihuje etnické zájmy kmene Xhosa (Southern 2011: 281). Odštěpení od ANC je tak pravděpodobně důsledkem názorových neshod, což dokazuje i ochota COPE uvažovat o koalici s DA, tedy hlavní opoziční stranou (Ferreira 2012).

Vzhledem k tomu, že se vůči ANC postupně buduje poměrně silná opozice, byť je ANC stále o několik milionů hlasů silnější, nabízí se otázka, zda vznik této opozice spíše nenahrává dominantnímu postavení ANC. Volič se při volbách může rozhodovat na základě zjednodušeného pohledu, kdy na jedné straně stojí silná ANC a na straně druhé jsou opoziční strany DA a COPE. Roli zde může hrát nedostatečný přístup k internetu, jakožto mobilizačnímu médiu, který je v JAR dlouhodobým problémem (Afrobarometer b. r.) a míra vzdělání, která je navzdory vysokým investicím do školství poměrně nízká (The Economist 2017).

2.2.5 Volby v roce 2014

Zatím poslední volby v roce 2014 vyhrál ANC s počtem hlasů jen přibližně o 200 tisíc nižším než v roce 2009. Takový rozdíl je v Jižní Africe prakticky zanedbatelný. Ke stejnému poklesu v počtu hlasů došlo i na provinciální úrovni (Electoral Commission of South Africa b. r.). ANC ale nadále získává přes 60 % hlasů potřebných pro jeho označení za predominantní stranu. Největší opoziční stranou zůstává DA. Výraznou ztrátu v těchto volbách zaznamenala IFP. Naopak do popředí se dostala strana s názvem Economic Freedom Fighters (EFF) a to jak na národní, tak na provinciální úrovni. EFF je krajně levicová strana, která vznikla v roce 2013. EFF lze označit za populistickou stranu. Mezi její deklarované cíle patří boj proti korupci, svoboda obchodu a posilování práv černošského obyvatelstva (Khumalo 2014: 15).

2.3 Politická konkurence

Přestože vývoj politické konkurence byl nastíněn v předchozí kapitole, pro určení příčin úspěchu ANC je potřeba si přiblížit podstatu konkurenčních politických stran, jejich přínosy a deficity. Dle zprávy organizace Freedomhouse nežijí Jihoafričané v prostředí, ve kterém by se museli obávat, že udělením hlasu vybrané straně by mohli být perzekuováni (Freedom House 2018). Předpokladem

úspěchu ANC je tak z části neschopnost konkurenčních stran oslovit voliče ANC.

2.3.1 New National Party

Mezi voliče New National Party, jakožto představitele éry apartheidu, patřilo především bělošské obyvatelstvo a lidé smíšeného původu. Jak už bylo zmíněno, během apartheidu se nedopouštěla zločinů jen NP, ale také ANC. Podpora NP se tak zdá legitimní, jelikož se bělošské obyvatelstvo mohlo cítit ohroženo dominancí ANC, který byl v minulosti spjatý s útoky na bělochy.

Vliv na podporu NNP mohlo mít i vnímání NNP jako pokrokové moderní strany, zatímco ANC navzdory své dlouholeté existenci mohl působit poněkud zastaralé. Bělošské obyvatelstvo bylo v 90. letech nepoměrně majetnější než černošské obyvatelstvo. Tento trend převládá i v současnosti. Přestože se jedná o velké zjednodušení, statistiky dokládají, že ještě v roce 2006 žily více jak dvě třetiny Jihoafričanů pod hranicí chudoby, a lze předpokládat, že většinu z nich tvořilo černošské obyvatelstvo (Chutel 2017). NNP se tedy stala zástupcem minoritní části obyvatelstva, která řeší jiné otázky než lidé žijící v chudobě, jejichž každodenní starosti se týkají obyčejných věcí, jako je například cena potravin a přístřeší. Neznamená to sice, že by tito lidé byli politicky neaktivní, ale nepochybně lákavější je pro ně strana slibující pokles chudoby a alokaci moci do rukou černošské většiny.

Vzhledem k tomu, že NNP byla vnímána jako opoziční strana, neprospělo jí, když v roce 2001 přerušila spolupráci s Democratic Alliance a vyhlásila spolupráci s ANC. Podle předsedy NNP Marthinuse van Schalkwyka, se NNP programově ztotožňuje spíše s ANC: *"Ačkoliv můžeme pozorovat předem promyšlená politická rozhodnutí na obou stranách, existuje také hlubší rovina: emocionální rozhodnutí zajistit úspěch nové Jižní Afriky"*¹ (Itano 2001, 6). Tímto se ale strana posunula do neutrálního území mezi dvěma protichůdnými stranami. Přestože by se takováto strana mohla zdát atraktivní pro řadu politicky

¹ Although there are on both sides calculated political decisions, there is also something deeper: an emotional decision to make a success of the new South Africa (vlastní překlad).

nevyhraněných voličů, kteří se neztotožňují s ANC ani DA, na základě výsledků voleb se ukazuje, že bývalí příznivci NNP přešli většinou k podpoře DA či jiným alternativám v podobě menších stran, jejichž integrita nebyla narušena.

Ač NNP deklarovalo programovou shodu s ANC, politické směřování strany nebylo jasně vymezeno. Na začátku 90. let byly cíle strany zřejmé: odstranit rasovou segregaci, posílit volný trh a zlepšit ekonomické podmínky země zatížené sankcemi z dob apartheidu. Od té doby je ale jasné programové prohlášení NNP nedohledatelné. Zdá se tedy, že NNP vyčerpala svůj politický potenciál. V roce 2005 došlo k zániku NNP a většina jejích členů se připojila k ANC (SAHO 2004).

2.3.2 Inkatha Freedom Party

Vznik IFP byl přiblížen již v kapitole pojednávající o volbách v roce 1994. IFP představuje spojení tradice a modernity, ve kterém je zdůrazňováno zakořenění strany v kmeni Zulu. Politický program strany je vystavěn na požadavcích dělby moci a volného podnikání (Johnston 1994: 192). Deficitem IFP je její regionální zaměření. Nejlepších výsledků dosahuje v provincii KwaZulu Natal, která je zároveň doménou kmene Zulu. IFP usiluje o ochranu zájmů provincie KwaZulu Natal a sympatizuje s myšlenkou federalismu. Jestli je ale úmyslem strany nezávislost této provincie, není jasně definováno, což může ve voličích vyvolat nejistotu (Johnston 1994: 194). Úbytek hlasů ve volbách je tak s největší pravděpodobností důsledkem chybějící národní koncepce, která by oslovila voliče napříč Jižní Afrikou. Výhodou IFP je její moderní charakter a to, že strana netěží pouze z etnické příslušnosti, nicméně pro rostoucí úspěch ve volbách takovéto vymezení nestačí.

2.3.3 Democratic Alliance

Kořeny DA se nacházejí již v období apartheidu, kdy se strana, v té době

ještě pod označením Progressive Party, vymezovala proti zákonům apartheidu (Anciano 2016: 198). DA je liberální strana, která po konci apartheidu (až do roku 2000 pod názvem Democratic Party), spolupracovala s NP (NNP). V roce 2004 se ale NP rozhodla pro koalici s ANC, což pro DA znamenalo upevnění jejího postavení jakožto hlavního představitele opozice. Mezi voliče DA nepatří pouze běloši, ale také „barevní Jihoafričané“ a Indové. Jediným regionem, ve kterém DA nedokázala oslovit komunitu „barevných Jihoafričanů,“ je provincie Severní Kapsko (Southern 2011: 282).

Strategie DA byla od počátku poměrně útočná. DA se vymezuje proti pozitivní diskriminaci a nabádá k aktivnímu přístupu k bezpráví, kterému v JAR čelí minoritní skupiny (Southern 2011: 286). Tato strategie se zdá být vzhledem k rostoucí podpoře DA ve volbách úspěšnou.

2.3.4 Economic Freedom Fighters

EFF je relativně nová politická strana, která vznikla v roce 2012 (Kremer 2016: 423). Hlavním bodem politického programu EFF je pozemková reforma, která by vyřešila současné nerovnoměrné rozdělení půdy mezi bělošské a černošské obyvatelstvo. EFF lze označit za populistickou stranu, a to vzhledem ke zjednodušeným tvrzením, která se objevují v jejích sloganech (Commeey 2015: 22). Přestože strana vznikla v Johannesburgu, její agenda se týká celé JAR. Úspěch EFF ve volbách v roce 2014 dokládá frustraci Jihoafričanů z neschopnosti ANC prosadit pozemkovou reformu, o což strana usiluje již od svého zvolení v roce 1994.

2.4 Provincie

Vzhledem k tomu, že dostupná databáze volebních výsledků jak na národní, tak na provinciální úrovni zobrazuje úspěch stran v rámci jednotlivých provincií, přiblížím v následující kapitole specifika jednotlivých provincií.

2.4.1 Západní Kapsko

Provincie Západní Kapsko se vymyká jihoafrickému průměru v několika ohledech. Jedná se o velmi bohatý region, jehož ekonomické a politické centrum, Kapské Město, má druhý nejvyšší podíl na HDP v rámci země (Afrasia Bank 2018). Navzdory bohatství provincie se zde ale nacházejí jedny z největších „townshipů“ v JAR. Vnímání chudoby v tomto regionu je ovlivněno tím, že „townshipy“ nejsou přímou součástí města, jako je tomu například v Johannesburgu, ale jsou většinou na okraji či mimo města. Tento psychologický faktor se podílí na tom, že se většina obyvatel žijících ve městech nedostává s obyvateli „townshipů“ vůbec do kontaktu. Priority voličů tak budou přirozeně jiné, jelikož si v každodenním životě všímají problémů, které se jich dotýkají přímo, jako je například nedostatečná infrastruktura, korupce či míra kriminality, která je v Západním Kapsku procentuálně druhá nejvyšší (BusinessTech 2017a). Většina stran se sice zabývá investicemi do „townshipů“, nicméně řada projektů postupuje buď pomalu nebo zůstane nedokončena právě z důvodu nedostatečných finančních zdrojů.

Specifikem v politické oblasti je neschopnost ANC získat v této provincii většinu hlasů. V roce 1994 zde vyhrála NP, která získala o necelých 500 tisíc hlasů více než ANC. Ve volbách v letech 1999 a 2004 sice ANC získal početně nejvíce hlasů, nicméně procentuálně nepřekročil hranici 50 %. Při zkoumání rozložení hlasů se ukazuje, že příčinou je rozdělení hlasů mezi minimálně dvě opoziční politické strany, NNP a DP (DA). V následujících volbách v letech 2009 a 2014 už zde jednoznačně vyhrála Democratic Alliance a podpora ANC ve volbách kontinuálně klesá. Podle posledních voleb se pohybuje průměrně kolem 33 % (Electoral Commission of South Africa b. r.).

V Západním Kapsku se nachází procentuálně největší počet bělochů. Podle údajů z roku 2011 to bylo 15,7 %. Celkově ale většinu tvoří barevní s téměř 50 %, v rámci JAR se opět jedná o nejvyšší procentuální zastoupení. Černoši tvoří 32,8 % celkového obyvatelstva (Statistics South Africa 2011a: 21).

Etnické rozložení lze na základě Gellnerovy definice odvodit od jazykové

příslušnosti. V případě Západního Kapska téměř 50 % obyvatel hovoří afrikánsky, tedy jazykem nejméně spojeným s bělochy. Přes 20 % obyvatel hovoří jazykem isiXhosa a anglicky (Statistics South Africa 2011a: 25). V porovnání se zbytkem země ukazuje mapa nerostných surovin pouze několik míst na severu provincie, kde dochází k těžbě surovin (ResearchGate b. r.). Jedná se nicméně o diamanty a zlato, které mají potenciál tento region obohatit.

2.4.2 Východní Kapsko

Ve Východním Kapsku žije přes 6,5 milionů obyvatel, tedy přes 12 % jihoafrické populace. Přes 86 % obyvatel tvoří černoši, a zároveň ze tří čtvrtin převládá jazyk isiXhosa, tedy etnikum Xhosů. 10 % obyvatel hovoří afrikánsky (Statistics South Africa 2011a: 18, 21, 25).

Východní Kapsko je díky přírodním rezervacím a resortům na pobřeží vyhledávanou turistickou destinací, což provincii přináší finanční zdroje, které kompenzují nedostatek nerostného bohatství.

Míra kriminality je v této provincii celonárodně nejvyšší. Ve vztahu město – venkov je kriminalita vyšší ve městech (RNews 2015).

Volební podpora se kloní jednoznačně ve prospěch ANC, který v této provincii pravidelně získává 65 – 70 % hlasů. Na druhém místě se v posledních třech volbách s přibližně 15 % umísťuje DA (Electoral Commission of South Africa b. r.).

2.4.3 Severní Kapsko

Severní Kapsko je největší provincií, ale vzhledem ke geografickým predispozicím je také nejméně obydlenou provincií. Více jak polovinu obyvatel tvoří černoši a přes 40 % barevní. 53 % obyvatel hovoří afrikánsky a 33 % používá jazyk Setswana kmene Tswanů (Statistics South Africa 2011a: 21, 25). Příklad jazykového rozdělení v Severním Kapsku naznačuje jedno z úskalí této práce. Zatímco většinu jazyků lze přiřadit ke konkrétnímu etniku, v případě

afrikánštiny, a potenciálně také angličtiny, neplatí předpoklad příslušnosti k etniku na základě používaného jazyka. Afrikánštinu lze označit za téměř univerzální jazyk, který je sice většinou spojován s bělochy, nicméně je užíván i dalšími skupinami.

Provincie má několik těžišť zlata, manganu a diamantů, nicméně stejně jako v případě Západního Kapska je v porovnání se zbytkem země na nerosty poměrně chudá (ResearchGate b. r.).

Politické preference směřují ve prospěch ANC s více jak 60 % hlasů ve volbách v roce 2014. Na druhém místě s více jak 20 % skončila DA a s 5 % na třetím místě skončila EFF (Electoral Commision of South Africa b. r.).

2.4.4 Svobodný stát

Provincie Svobodný stát se nachází v sousedství Lesotha ve východní části země. Svobodný stát je druhá nejméně obydlená provincie v JAR. Téměř 90 % obyvatel tvoří černoši. Dominantním jazykem provincie je Sesotho kmene Sotho (Statistics South Africa 2011a: 21, 25).

Svobodný stát disponuje velkým nerostným bohatstvím, především zlatem, jehož těžba je pro tuto provincii typická. Přestože se v provincii nachází několik větších měst, z demografického hlediska se jedná o druhou nejméně obydlenou jihoafrickou provincii (Statistics South Africa 2017: 16).

Podoba volebních výsledků je téměř identická s výsledky v Severním Kapsku, nicméně podpora EFF je v této provincii dvojnásobná (Electoral Commision of South Africa b. r.).

2.4.5 Gauteng

Gauteng je provincie, ve které se nacházejí největší i hlavní město JAR, tedy Johannesburg a Pretorie. Gauteng je nicméně nejmenší jihoafrickou provincií. V provincii žije přes 12 milionů obyvatel, z nichž téměř 80 % tvoří černoši a 15 % běloši. Gauteng je jazykově roztržštěný. Jazykem isiZulu hovoří

přibližně 20 % obyvatel. Druhou největší skupinou jsou pak anglicky a afrikánsky hovořící Jihoafričané. Početně zastoupené jsou i jazyky SeSotho, Sepedi, SeTswana, isiXhosa, Xitsonga a isiNdebele (Statistics South Africa 2011a: 21, 25).

Mapa nerostných zdrojů ukazuje, že Gauteng je podobně jako Svobodný stát bohatý především na zlato (ResearchGate b. r.).

Poslední dvoje volby ukázaly v provincii zajímavý trend. Podpora ANC klesla o více jak 10 % na 53,59 %. DA naopak posiluje, a v posledních volbách dosáhla 30 % hlasů. Stejně jako ve zbytku země zde byli úspěšní EFF s 10 % hlasů. Naopak překvapivý je volební výsledek IFP. IFP se označuje za stranu Zuluů, nicméně vzhledem k tomu, že její volební podpora klesla pod 1 % v provincii, kde Zuluové tvoří 20 % populace, lze předpokládat, že v případě IFP se voliči vždy nerozhodují na základě etnika (Electoral Commission of South Africa b. r.).

2.4.6 KwaZulu-Natal

Provincie Kwa-Zulu Natal se nachází na východě země. Přes 85 % obyvatel tvoří černoši a dalších přibližně 7 % Indové či Asiaté. Více jak 77 % obyvatel hovoří jazykem isiZulu, 13 % používá angličtinu (Statistics South Africa 2011a: 21, 25). Hlavním městem provincie je Durban, který je zároveň třetím nejpočetnějším městem JAR. Míra kriminality je zde vysoká, v celonárodním srovnání je třetí nejvyšší (BusinessTech 2017a). Provincie disponuje především zásobami uhlí, ale také těžišti zlata (ResearchGate b. r.).

Podpora ANC v této provincii je vyšší jak 60 %. IFP, kterou lze de facto označit za lokální stranu, zde ztrácí podporu. Výsledky z posledních dvou voleb ukazují, že podpora strany klesla z 20 % na 10 %. Relativně stabilního výsledku přes 10 % zde dosahuje DA. EFF se v KwaZulu-Natal nedokázala prosadit a dosáhla zde nejhoršího výsledku v porovnání s celonárodním průměrem (Electoral Commission of South Africa b. r.).

2.4.7 Limpopo

Provincie Limpopo se nachází na severu země u hranic se Zimbabwe. Populace je tvořena z více jak 95 % černochoy. Přes 50 % obyvatel hovoří jazykem Sepedi. Další jazykové skupiny pak tvoří Xitsonga a Tshivenda (Statistics South Africa 2011a: 21, 25).

Míra kriminality je zde celonárodně nejnižší (BusinessTech 2017a). Limpopo disponuje velkým množstvím nerostných surovin, jako jsou zlato, diamanty a měď (ResearchGate b. r.).

Podpora ANC v Limpopo klesá, nicméně stále dosahuje téměř 80 %. Volební výsledky v roce 2014 ukázaly zajímavý obrat v přerozdělení hlasů mezi DA a EFF. EFF zde jako v jediné provincii získala o několik procent více hlasů než DA (Electoral Commission of South Africa b. r.).

2.4.8 Mpumalanga

Provincie Mpumalanga leží na východě země u hranic se Svazijskem. Přes 90 % populace tvoří černoši, zbytek pak převážně běloši. Mezi hlavní jazyky zde patří SiSwati a isiZulu. Používané jsou ale také jazyky Xitsonga, isiNdebele, Sepedi a afrikánština (Statistics South Africa 2011a: 21, 25).

Mpumalanga má největší koncentraci uhelných dolů v JAR (ResearchGate b. r.). Míra kriminality je zde druhá nejnižší v zemi (BusinessTech 2017a).

Volební podpora ANC zde má podobný vývoj jako v případě Limpopa. Ačkoliv volební podpora strany klesá, s téměř 80 % je ANC stále dominantní stranou provincie. Naopak podpora DA vzrostla na 10 % a EFF se podařilo v posledních volbách získat přes 6 % hlasů (Electoral Commission of South Africa b. r.).

2.4.9 Severozápadní provincie

Severozápadní provincie leží u hranic s Botswanou. 90 % obyvatel tvoří

černoši, dalších 7 % jsou pak běloši. Dominantním jazykem provincie je SeTswana, kterou hovoří přes 60 % populace. Mezi další převládající jazyky pak patří afrikánština, SeSotho a isiXhosa (Statistics South Africa 2011a: 21, 25).

Nerostné bohatství provincie tvoří především zásoby chromu a zlata, ale také uranu (ResearchGate b. r.).

Při porovnávání posledních dvou volebních cyklů lze pozorovat pokles podpory ANC, která klesla pod 70 %. K relativně radikální změně došlo na druhém, respektive třetím místě. Zatímco v roce 2009 obdržely téměř totožný počet hlasů strany DA a COPE, v následných volbách v roce 2014 podpora COPE klesla pod 1 %. DA naopak posílila. EFF se umístila za DA s rozdílem jen několika setin procenta hlasů (Electoral Commission of South Africa b. r.).

3. Volební podpora ANC

Volební podporu jakékoliv politické strany lze posuzovat ze dvou úhlů pohledu, tedy kvantitativním zkoumáním nezávislých proměnných a kvalitativní analýzou konkrétních relevantních otázek. Pro identifikování příčin volební podpory ANC je nezbytné se zaměřit na rozdíly ve volebních výsledcích v jednotlivých provinciích, byť mohou být v některých případech minimální, a porovnat je s proměnnými, u kterých lze v případě JAR předpokládat jejich relevantnost. Faktory, které přispívají k lepším výsledkům ANC tak pomohou odhalit, v čem se skrývá hlavní devíza této strany. I za předpokladu, že by hlavním důvodem predominantní pozice ANC byla nedostatečná politická konkurence či zvykové jednání voličů, lze díky analýze těchto proměnných predikovat vývoj podpory ANC v následujících volbách.

Mezi tyto proměnné řadím etnicitu, míru vzdělání, míru nezaměstnanosti, věk voličů, bohatství regionu, míru chudoby, míru kriminality a rozložení populace, tedy rozdíl mezi rurálními oblastmi a městy.

Při zkoumání jednotlivých proměnných se zaměřím na výsledky z posledních voleb v roce 2014, a to především pro jejich aktuálnost, ale také pro větší diverzitu výsledků díky přítomnosti nového politického hnutí EFF, které má potenciál přilákat nespokojené voliče ANC.

Pro nalezení faktorů volební podpory ANC v jednotlivých provinciích použiji tabulku dělicí volební úspěch strany do pěti stupňů. Tato škála nabízí dostatečný rozsah k dalšímu zkoumání. Tabulka bude poté porovnána s jednotlivými proměnnými.

Tabulka 1: volební podpora ANC v národních volbách 2014 (procentuální zisk)

	34 - 43	43-54	52-61	61-70	70-79
Západní Kapsko	✓				
Východní Kapsko					✓
Severní Kapsko				✓	
Svobodný stát				✓	
Gauteng			✓		
KwaZulu - Natal				✓	
Limpopo					✓
Mpumalanga					✓
Severozápadní provincie				✓	

Zdroj: autorka dle dat South African Government

3.1 Etnicita

Etnická diverzita JAR je pro tuto práci jedním z klíčových předpokladů volebního úspěchu ANC. Lze totiž předpokládat, že všezahrnující koncepce ANC dostatečně pokrývá požadavky voličů většiny etnických skupin, a díky tomu si strana udržuje predominantní postavení. Etnicitu nicméně nelze srovnávat s ostatními proměnnými. Není měřitelná a příslušnost k určitému etniku nemusí mít přímý vliv na volební podporu ANC. Celkově je ale etnicita, respektive etnická

diverzita, jihoafrickým specifíkem, které definuje politické prostředí.

Otázka etnického rozdělení je vždy velmi problematická. V Gellnerově definici etnicity hraje stěžejní roli jazyk. V případě JAR se ale etnická příslušnost a dominantní jazyk jedinců neshodují. Vhodným příkladem je afrikánština, která je dle jazykové mapy dominantní v Západním Kapsku, nicméně přesná čísla ukazují, že téměř 25 % obyvatel zde hovoří jazykem isiXhosa (Statistics South Africa 2011a: 25). Toto prolínání etnicity a jazyka tak může ve výsledku zkreslit výsledky zkoumání.

Nejlepšího volebního výsledku v posledních volbách dosáhl ANC v provincii Limpopo, která je rasově téměř homogenní. Po jazykové stránce převládá jazyk Sepedi, který patří do skupiny jazyků Sesotho sa Leboa. Je to jazyk kmene Sotho, který zde tvoří přibližně 50 % populace. Zbytek je tvořen převážně kmeny Venda a Tsonga.

Kmen Tsonga se nachází také v provincii Mpumalanga, kde ANC dosahuje druhých nejlepších výsledků, které jsou téměř srovnatelné s výsledky v provincii Limpopo. Vycházet z tohoto jednoduchého srovnání může být sice nepřesné, ale z čistě kvantitativního pohledu lze tvrdit, že kmen Tsonga je hlavním podporovatelem strany ANC. Dominantním kmenem v této oblasti je nicméně Swati, který má ale centrum v sousedním Svazijsku. Druhým nejpoužívanějším jazykem provincie Mpumalanga je jazyk isiZulu, kmene Zuluů.

Kmen Zuluů je dominantní v provincii KwaZulu - Natal. Volební podpora ANC je v této provincii sice vysoká, nicméně podle tabulky výše nepatří do kategorie provincií, kde je podpora ANC nejvyšší. Nelze tak v tomto případě vyvozovat stejné závěry jako v případě kmene Tsonga. Naopak lze předpokládat, že v provincii působí strana, která alespoň částečně dokáže lépe reagovat na požadavky Zuluů.

Geografický předpoklad úspěšnosti ANC lze vyvrátit, jelikož třetí nejvyšší podporu strana získává v provincii Východní Kapsko, které nesousedí ani s Limpopem, ani s Mpumalangou. Dominantní je v této oblasti kmen Xhosa, který je po kmeni Zulu nejvíce početným kmenem v rámci JAR. Xhosové tvoří v této provincii téměř 80 % populace. S 10 % je na druhém místě zastoupena

Afrikánština, která je spojována především s bělochy a „barevnými Jihoafričany“.

V souvislosti s výše zmíněnými provinciemi je vhodné pokračovat příkladem provincie Gauteng. Tato provincie je sice etnicky roztržštěná, nicméně s 20 % zde dominuje kmen Sotho, respektive etnika hovořící Sesotho či Sepedi. V souvislosti s provincií Limpopo, kde se Sothové rovněž nacházejí, a kde je volební podpora ANC nejvyšší v zemi, lze demonstrovat, že hledání kauzálního vztahu mezi etnikem a volební podporou strany je prakticky neproveditelné. Aby takovýto teoretický kauzální vztah mohl vzniknout, musela by být země rozdělena dle přesných etnických hranic. Při zkoumání obecných hodnot by totiž bylo vyvráceno, že kmen Sotho volí stranu ANC, jelikož v provincii Gauteng se dle tabulky volební podpora ANC pohybuje v průměrných hodnotách. Etnická diverzita v Gautengu ale zabraňuje vytvoření či zavrnutí obecného pravidla volebních preferencí.

Porovnání by mohlo naopak vzniknout v případě kmene Zulu, který je v této provincii početně druhý nejrozšířenější. Dle výsledků v provincii KwaZulu-Natal, kde tento kmen tvoří většinu populace, bylo výše ukázáno, že na základě volebních výsledků existuje alternativní strana k ANC, která dokáže přilákat voliče. Dalšími dominantními jazyky provincie jsou angličtina a afrikánština, tedy jazyky více spojené s nečernošským obyvatelstvem. Volební preference této skupiny ještě v této části nebyly zkoumány, ale lze předpokládat, že se rovněž podílí na relativně nízkém úspěchu ANC.

V provincii Svobodný stát převládá rovněž kmen Sotho. Na druhém místě je v provincii zastoupena afrikánština a na třetím místě jazyk isiXhosa. Volební podpora ANC je zde relativně vysoká, ale dle tabulky rovněž lze z hlediska volebních sympatií předpokládat, že v této provincii existuje skupina obyvatel preferující jinou politickou stranu. Na základě předchozího zkoumání lze volební podporu ANC v provincii vysvětlit tak, že kmen Sotho je sice loajální k ANC, ale volí i jiné strany. Afrikánci dle výsledků v Gautengu nejsou největšími podporovateli ANC, zatímco naopak lidé z kmene Xhosa dle výsledků v provincii Východní Kapsko preferují ANC.

V Severozápadní provincii dominuje kmen Tswana, téměř 9 %

obyvatelstva pak tvoří Afrikánci. Volební podpora ANC je sice vysoká, ale stejně jako v provincii Svobodný stát nedosahuje relativního maxima v rámci JAR. Za předpokladu, že úspěch strany zhoršuje přítomnost Afrikánců v provincii lze tvrdit, že kmen Tswana ve volbách většinou podporuje stranu ANC.

V provincii Severní Kapsko tvoří více jak polovinu obyvatelstva Afrikánci. Druhou významnou skupinou je zde kmen Tswana. Volební podpora ANC je tu o několik procent nižší než v Severozápadní provincii. Opět tak lze vyvodit, že lidí hovořící afrikánštinou volí spíše jiná politická uskupení, zatímco kmen Tswana by mohl mít vliv na zisk hlasů ANC v této provincii.

Poslední provincií je Západní Kapsko, které se v politických preferencích vymyká zbytku země. Zatímco na většině území s většími či menšími výkyvy ANC stále dominuje, v Západním Kapsku je jeho volební podpora nejnižší. V návaznosti na předchozí předpoklady lze tento fakt vysvětlit tak, že téměř 50 % obyvatelstva tvoří Afrikánci, kteří ANC nepodporují. Druhou nejpočetnější skupinou je kmen Xhosa, u kterého lze předpokládat podporu ANC, zatímco třetí nejpočetnější skupina hovořící anglicky je pravděpodobně nakloněna jiným politickým stranám.

Jak již bylo ale zmíněno, v případě etnicity nelze tvořit jednoznačné závěry. Udělování hlasů na základě etnické příslušnosti není stoprocentně dokázáno, a i když lze podle volebních výsledků v jednotlivých provinciích utvořit určité obecné závěry, svou roli v rozhodování hrají další parametry. Rozdíl může být například v osobním bohatství jedince, které pak ovlivňuje jeho představy o tom, co od politické reprezentace očekává.

Na základě etnicity sice lze předpokládat obecné rozdělení hlasů v rámci jednotlivých provincií, nicméně etnicita nevysvětluje, proč je ANC stále predominantní stranou navzdory existenci velkého množství alternativních stran.

3.2 Míra vzdělání

Vzdělání má bezpochyby na politické směřování země velký vliv. Souvislost mezi vzděláním a politickou participací byla zkoumána již

nesčetněkrát. D. Sunshine Hillygus, profesorka na Duke University, uvádí, že vzdělání je největším předpokladem politické participace (Hillygus 2005: 26). Ke stejnému závěru dospívají Rachel Milstein Sondheimer (U.S. Military Academy, West Point) a Donald P. Green (Yale University), kteří na základě empirického zkoumání potvrzují, že korelace mezi vzděláním a volební účastí je kauzální (Sondheimer, Green 2010: 174). Autoři nabízejí tři vysvětlení, proč tomu tak je. Vzdělání pomáhá voličům zvládat úřednickou agendu spojenou s volbami, vzdělání samotné zvyšuje zájem jedince o politické dění a jako třetí vysvětlení slouží vyšší sociální sounáležitost, která vzniká v rámci vzdělávání a posiluje tak vůli jedince podílet se na komunitní činnosti (Sondheimer, Green 2010: 185 - 186).

Přestože je politická participace pro výsledek voleb stěžejní, není v přímé souvislosti s mírou vzdělání. Zároveň termín “míra vzdělání” není synonymní se vzdělaností. Vzdělání je dle mého názoru jednak důležité pro zájem o politické dění, jak bylo zmíněno výše, ale především rozšiřuje přehled budoucích voličů o problémech, kterým země čelí a přispívá tak k uvědomělejšímu rozhodování při udělování hlasů.

Podle dat UNESCO je míra dokončení primárního vzdělání v JAR 93.05 % (UIS.Stat 2011). Počet jedinců, kteří nastoupí do primárního vzdělání je každoročně v průměru přes 1 milion studentů. Například v roce 2016 bylo v JAR zaznamenáno 969 415 narozených dětí (Statistics South Africa 2017). Za předpokladu, že je toto číslo v průměru každoročně stejné tak lze dojít k závěru, že do primárního vzdělávání nastoupí většina dětí, které dospějí do školního věku.

Rozdíl v míře vzdělání je nicméně pochopitelně znatelný při generačním srovnání. Například gramotnost lidí nad 65 let se v JAR pohybuje okolo 65 %, zatímco u lidí mezi 15 až 24 lety je gramotnost téměř stoprocentní (Roser, Ortiz-Ospina 2018).

Pro určení vývoje míry vzdělání použijí data sledující, kolik procent studentů starších 20 let dokončilo 12. stupeň vzdělávání v roce 2011 v jednotlivých provinciích. Hodnoty se pohybují mezi 20 a 35 %. Při rozdělení těchto hodnot do pěti stupňů vznikne následující tabulka:

Tabulka 2: Dokončení 12. stupně vzdělávání (procentuální vyjádření)

	20 - 22.9	23 - 25.9	26 - 28.9	29 - 31.9	32 - 35
Západní Kapsko			✓		
Východní Kapsko	✓				
Severní Kapsko		✓			
Svobodný stát			✓		
Gauteng					✓
KwaZulu Natal				✓	
Limpopo	✓				
Mpumalanga				✓	
Severozápadní provincie		✓			

Zdroj: autorka dle dat Statistics South Africa (Statistics South Africa 2011b: 22)

Při porovnání s tabulkou volební podpory ANC (tab. 1) lze najít několik souvislostí. Nejnižší míra dokončení 12. stupně vzdělávání je v provinciích, kde ANC dominuje. Naopak nejvyšší je tato míra v provincii, kde ANC dosahuje druhých nejhorších výsledků v celonárodním průměru. Pokud by byla pětistupňová tabulka volební podpory překryta s tabulkou dokončeného

vzdělávání, lze jedinou další shodu najít v provincii KwaZulu - Natal. Ostatní provincie vyvracejí možnost, že by míra vzdělání odpovídala volební podpoře ANC. Větší shodu volební podpory ANC s dosaženým vzděláním nabízí zaměření na jedince, kteří dokončili určitý stupeň vyššího vzdělávání. Tyto hodnoty se pohybují mezi 7.2 až 17.7 %:

Tabulka 3: Dokončení vyššího stupně vzdělávání (procentuální vyjádření)

	7.2 - 9.3	9.3 - 11.4	11.4 - 13.5	13.5 - 15.6	15.6 - 17.7
Západní Kapsko				✓	
Východní Kapsko	✓				
Severní Kapsko	✓				
Svobodný stát		✓			
Gauteng					✓
KwaZulu - Natal	✓				
Limpopo	✓				
Mpumalanga	✓				
Severozápadní provincie	✓				

Zdroj: autorka dle dat Statistics South Africa (Statistics South Africa 2011b: 23)

V tomto případě je vidět velký rozdíl mezi provinciemi Západní Kapsko a Gauteng, kde je volební podpora ANC nejnižší a ostatními provinciemi. Významným faktorem může být nicméně to, že v Západním Kapsku a Gautengu je přístup k vyššímu vzdělávání jednodušší, jelikož se zde nacházejí nejlepší univerzity v zemi. Naopak proti tomuto argumentu hovoří výše školného, které je velmi vysoké a dostupnost vyššího vzdělávání je tak podmíněna také dalšími proměnnými.

3.3 Nezaměstnanost

Vliv nezaměstnanosti na volební podporu ANC vychází z předpokladu, že nezaměstnanost je velmi osobním problémem, který vyčleňuje jedince nad rámec etnické či jazykové příslušnosti. Právě proto může být faktor nezaměstnanosti významný při rozhodování jedince při udělování volebního hlasu.

Robert Grafstein z University of Georgia se zabývá vlivem zaměstnanosti, respektive nezaměstnanosti, na volební chování. Přestože Grafsteinova studie proběhla v USA a aplikovala konkrétní data specifická pro americký trh práce, obecným faktem, ze kterého Grafstein vychází, jsou rozdílné vyhlídky zaměstnaných a nezaměstnaných (Grafstein 2005: 810). Lze předpokládat, že tato odlišná očekávání ovlivňují volební chování jedinců a to jednoduše proto, že se týkají základních potřeb člověka, které má politická reprezentace možnost ovlivnit.

Stejně jako v případě vzdělávání budu vycházet z porovnání nezaměstnanosti v jednotlivých provinciích. Ta se pohybuje mezi 21.6 až 38.9 %.

Tabulka 4: Míra nezaměstnanosti (procentuální vyjádření)

	21.6 - 25.06	25.06 - 28.52	28.52 - 32.98	32.98 - 35.44	35.44 - 38.9
Západní Kapsko	✓				
Východní Kapsko					✓
Severní Kapsko		✓			
Svobodný stát			✓		
Gauteng		✓			
KwaZulu - Natal				✓	
Limpopo					✓
Mpumalanga			✓		
Severozápadní provincie			✓		

Zdroj: autorka dle dat Statistics South Africa (Statistics South Africa 2011b: 42)

Nejvyšší míra nezaměstnanosti je v provinciích Východní Kapsko a Limpopo, kde je ANC volebně nejsilnější, naopak nejnižší nezaměstnanost je v Západním Kapsku, kde je nezaměstnanost nejnižší. Srovnání s tabulkou volební podpory pak splňuje už jen provincie KwaZulu - Natal, kde je volební podpora

ANC relativně vysoká, stejně jako je vysoká míra nezaměstnanosti. Ostatní provincie se z tohoto srovnání vyčleňují. Zajímavou hodnotu představuje relativně nízká nezaměstnanost v provincii Gauteng, kde je volební podpora ANC druhá nejnižší.

Zjištěné výsledky v provinciích Východní Kapsko a Limpopo nicméně více nahrávají ANC. Je pravděpodobné, že ANC dokáže svým politickým programem přilákat vysoké procento nezaměstnaných, z čehož lze odvozovat, že má ANC nejlépe promyšlenou otázku nezaměstnanosti nebo se jí alespoň úspěšně zabývá ke spokojenosti nezaměstnaných jedinců.

3.4 Věk voličů

Věk voličů je proměnná, která zahrnuje několik důležitých poznatků. Mladí voliči, pokud se voleb účastní, mohou přinést změnu v politickém směřování země. Různé studie se nicméně shodují, že volební účast je vyšší u starších voličů, tudíž to jsou oni, kdo reálně určují politický vývoj země.

Achim Goerres z London School of Economics and Political Science zkoumá příčinu vyšší volební účasti starších osob v Evropě. Dochází k závěru, že důvod je spíše sociologického původu, kdy proces dospívání a stárnutí vede ke konformnímu politickému chování. Účast ve volbách je u mnohých zároveň důsledkem životních zkušeností (Goerres 2007: 109).

K podobnému závěru dospívá Ellen Quintelier z Catholic University of Leuven. Autorka vychází z předpokladu, že volební účast mladší generace je obecně velmi nízká. Důvodem je odlišné společenské postavení, které pro mladší lidi znamená, že nemají stejné sociální a potenciálně také materiální jistoty, jaké mají starší lidé. Mladší generace se také vždy nedokáže začlenit do tradičního systému volby a mnohdy preferuje alternativní vyjádření politických názorů (Quintelier 2007: 166 - 167). V případě volební účasti mladých lidí je nicméně důležitá otázka vzdělání. S vyšším dosaženým vzděláním se zvyšuje zájem o participaci na volbách (Quintelier 2007: 173).

Případ JAR tyto teorie potvrzuje. Podle dat z roku 2013 se pouze 6,4

milionů mladých lidí mezi 18 a 29 lety zaregistrovalo k volbám. Věku potřebného pro registraci k volbám ale dosáhlo 10,9 milionu lidí v této věkové skupině (Schulz-Herzenberg 2014: 2). Podle Melanie Verwoerd, členky strany ANC, mají přitom mladí lidé největší potenciál ke zhoršení volebních výsledků ANC, jelikož u nich lze předpokládat větší sympatie s DA a EFF (Verwoerd 2017).

Pro porovnání volebního úspěchu ANC a věku voličů, je v tabulce níže použit průměrný věk v daných provinciích. Toto číslo může být ve vztahu k volebním preferencím občanů zavádějící a přesnější by bylo určitě rozložení volebních preferencí dle věkových skupin. Taková data nicméně nejsou dostupná.

Tabulka 5: Průměrný věk obyvatel

	17 - 18.9	19 - 20.9	21 - 22.9	23 - 24.9	25 - 27
Západní Kapsko					✓
Východní Kapsko		✓			
Severní Kapsko				✓	
Svobodný stát				✓	
Gauteng					✓
KwaZulu - Natal			✓		
Limpopo	✓				
Mpumalanga			✓		

Severozápadní provincie			✓		
--------------------------------	--	--	---	--	--

Zdroj: autorka dle dat Statistics South Africa (Simenale 2002: 19)

Tato tabulka ukazuje, že nejvyšší průměrný věk je v provinciích Západní Kapsko a Gauteng, kde je volební podpora ANC nejnižší. Naopak nejnižší průměrný věk občanů má provincie Limpopo, kde je volební podpora ANC naopak nejvyšší. Další příčinný vztah lze pozorovat v provincii Východní Kapsko, kde je průměrný věk relativně nízký, zatímco volební podpora ANC je vysoká. Tento závěr by teoreticky vyvracel tvrzení Melanie Verwoerd, jelikož dle dělení v tabulce by bylo možné předpokládat, že mladší generace volí spíše ANC. Příčinou tohoto závěru ale může být také fakt, že mladí lidé jsou nezkušení, volí spíše jistotu a ke změně politických preferencí dochází až vlivem dospívání a získávání životních zkušeností.

3.5 Bohatství regionu

Bohatství regionu je proměnná, která vychází z předpokladu, že se jedinec rozhoduje na základě toho, co může udělením hlasu získat. V JAR je otázka osobní chudoby obyvatel velmi aktuální, a to především kvůli velkým rozdílům mezi bohatými a chudými. Bohatství regionu sice nepřináší osobní výhody jedincům, ale může mít vliv na jejich vnímání finanční situace země. Obecně si myslím, že i když toto bohatství nepřináší reálný zisk jedincům, existuje představa, že čím bohatší je region, tím má jedinec vyšší naději na alokaci těchto výnosů do struktur, ze kterých může těžit.

Raymond M. Duch (University of Oxford) a Randy Stevenson (Rice University) představují pojem “ekonomická volba”. Autoři na několika empirických příkladech ukazují, že ekonomický kontext poskytuje voličům informace, které vypovídají o schopnosti politiků. Na základě zhodnocení těchto schopností se pak volič rozhoduje, komu udělí hlas (Duch, Stevenson 2010: 122).

Tuto teorii potvrzuje také studie Michaela S. Lewis-Beck (University of Iowa) a Marie Celeste Ratto (Universidad Nacional de General San Martín), která dochází k závěru, že v Latinské Americe vnímají voliči ekonomický stav dané země jako ukazatel schopnosti vlády (Lewis-Beck, Ratto 2013: 5).

Pro potvrzení či vyvrácení těchto teorií budu zkoumat HDP jednotlivých provincií, které je s ohledem na dostupná data nejpřesnějším parametrem. Podíl jednotlivých provincií na celkovém HDP země se pohybuje v rozmezí 2,2 až 34,5 %.

Tabulka 6: podíl provincie na celkovém HDP země (procentuální vyjádření)

	2.2 - 8.66	8.66 - 15.12	15.12 - 21.58	21.58 - 28.04	28.04 - 34.5
Západní Kapsko		✓			
Východní Kapsko	✓				
Severní Kapsko	✓				
Svobodný stát	✓				
Gauteng					✓
KwaZulu - Natal		✓			
Limpopo	✓				
Mpumalanga	✓				

Severozápadní provincie	✓				
--------------------------------	---	--	--	--	--

Zdroj: autorka dle dat Statistics South Africa (Bouwer 2011: 3)

Vzhledem k tomu, že většina provincií spadá do kategorie nejnižších přispěvatelů do státního rozpočtu, lze předpokládat, že teorie o vlivu ekonomiky na volební preference je možné v případě JAR vyloučit.

Vysoký podíl provincie Gauteng na národním HDP pak tyto teorie přímo vyvrací. Navzdory velmi dobré ekonomické situaci provincie je zde podpora dominantní vládní strany relativně nízká. Obecně tedy nelze ani potvrdit úvodní předpoklad, že se lidé při volbách rozhodují na základě osobního zisku. Alternativním vysvětlením by mohly být sliby jiné politické strany, které by deklarovaly ještě větší nárůst bohatství Gautengu.

Podobně by pak při srovnání ostatních provincií bylo možné tvrdit, že vzhledem k tomu, jak malé jsou ekonomické rozdíly těchto provincií, nemají voliči relevantní srovnání úspěšného a neúspěšného ekonomického modelu. Pokud jsou provincie přibližně stejně bohaté, není jednoduché analyzovat deficity jednotlivých provincií a nedochází tak k přenášení odpovědnosti za špatnou ekonomickou situaci na vládní rozhodnutí.

3.6 Míra chudoby

Souvislost volební podpory s mírou chudoby byla nastíněna již v předchozí kapitole. Jaké se ale liší volební chování chudších a bohatších vrstev? Logicky lze předpokládat, že bohatší vrstvy budou preferovat politické strany zaměřené na podporu volného obchodu a ochranu ekonomických práv jedince, zatímco chudší lidé dají přednost straně, která, byť i na úkor jedinců, bude usilovat o plošné zlepšení ekonomické situace celé společnosti.

Chudoba je podle Kammily Naidoo z University of Johannesburg nejen psychologickým bojem, ale znamená také to, že jedinec nemůže žít sociální život

podle svých představ (Naidoo 2011: 636). Politická práva jsou přitom nadstavbou nejzákladnějších potřeb člověka, které ale nejsou naplněny, pokud jedinec žije pod hranicí chudoby. Tento fakt tak zpochybňuje, nakolik jsou lidé skutečně svobodní a nakolik je jim reálně umožněno účastnit se voleb.

Podle statistiky pocházející z roku 2015 žije v chudobě 55,5 % Jihoafričanů (Statistics South Africa 2017). Při zkoumání míry chudoby, respektive bohatství jednotlivců budu vycházet z průměrného příjmu domácností. Tento údaj sice nedokáže poskytnout reálnou představu o příjmech lidí, kteří žijí pod hranicí chudoby, ale provincie s procentuálně nejnižšími příjmy domácností se shodují s provinciemi, kde je míra chudoby nejvyšší.

Příjmy domácností se v průměru pohybují mezi R 57 000 a R 156 000 ročně.

Tabulka 7: příjem domácností (R = jihoafrický rand)

	R 57 000 - R76 800	R 76 800 - R 96 600	R 96 600 - R 116 400	R 116 400 - R 136 200	R 136 200 - R 156 000
Západní Kapsko					✓
Východní Kapsko	✓				
Severní Kapsko		✓			
Svobodný stát		✓			
Gauteng					✓

KwaZulu Natal	-	✓			
Limpopo	✓				
Mpumalanga		✓			
Severozápadní provincie	✓				

Zdroj: autorka dle dat Statistics South Africa (Statistics South Africa 2011b: 43)

Údaje v tabulce opět ukazují shodu v případě Východního Kapska a Limpopa, tedy provincií s nejvyšší podporou ANC, a zároveň nejnižšími příjmy domácností. Na druhou stranu Gauteng a Západní Kapsko, kde je podpora ANC nejnižší, jsou příjmy domácností oproti národnímu průměru vysoké.

V případě provincií Severní Kapsko, Svobodný stát a KwaZulu - Natal dochází rovněž k prolnutí zkoumaných proměnných. Volební podpora ANC v těchto provinciích je relativně vysoká, zatímco příjmy domácností jsou druhé nejnižší v zemi.

Nízké příjmy domácností jsou spojeny s předpokladem vysoké míry chudoby v dané provincii. Na základě tohoto tvrzení pak docházíme k závěru, že ANC pokrývá nároky chudých lépe než ostatní politické strany. V návaznosti na myšlenku Kammily Naidoo se ale nabízí otázka, nakolik svobodně se chudší lidé rozhodují při udělování hlasů a zda jsou vůbec schopní se voleb účastnit.

3.7 Kriminalita

Vliv míry kriminality na volební chování jedinců se sice může zdát nepodstatný, ale již Charles Tilly ve své úvaze o povaze státu zmiňuje, že vytvoření státu souvisí s předáním moc jedinci či skupině jedinců, kteří budou na oplátku bránit jeho zájmy (Tilly 1985: 171-172). V současném kontextu je

kriminalita spojená se schopností státu zajistit bezpečí svých občanů. Pokud se potenciální volič necítí bezpečně, je narušena jeho osobní svoboda, a zároveň právo na ochranu poskytovanou státem. Pokud není vláda schopná tyto základní potřeby zajistit, může volič upravit své volební preference a dát hlas straně, která mu nabízí ochranu a pocit bezpečí. Vzhledem k tomu, že je JAR zemí s vysokou mírou kriminality, lze předpokládat jistou otupělost ke každodennímu násilí.

Závěry profesora Alana S. Gerbera a jeho týmu z Yale University uvádějí, že volby nemají vliv na míru kriminality (Gerber et al. 2017: 1144). Toto tvrzení ale dle mého názoru neznamená, že voliči ve zlepšení bezpečnosti země a snížení kriminality během voleb nedoufají.

Pro posouzení vztahu kriminality a volební podpory ANC budu vycházet z celkového množství zločinů. Tyto zločiny zahrnují vraždy, pokusy o vraždu, sexuální útoky, krádeže a další. Počet zločinů se v době zkoumání tohoto faktoru pohyboval mezi 93 932 a 1 148 406.

Tabulka 8: počet zaznamenaných zločinů

	93 932 - 304 826,8	304 826,8 - 515 721,6	515 721,6 - 726 616,4	726 616,4 - 937 511,2	937 511,2 - 1 148 406
Západní Kapsko				✓	
Východní Kapsko		✓			
Severní Kapsko	✓				
Svobodný stát	✓				

Gauteng					✓
KwaZulu - Natal			✓		
Limpopo	✓				
Mpumalanga	✓				
Severozápadní provincie	✓				

Zdroj: autorka dle dat Crime Stats (Crime Stats 2018a)

S ohledem na výsledky v provinciích Západní Kapsko a Gauteng lze tvrdit, že v důsledku neschopnosti dominantní strany ANC zajistit bezpečnost je volební podpora strany v těchto provinciích nízká. Naopak v provinciích Limpopo a Mpumalanga, které jsou silnými podporovateli ANC, je míra kriminality relativně nízká. Teorii o tomto kauzálním vztahu ale lehce zpochybňuje statistika týkající se Východního Kapska. Ve Východním Kapsku je podpora ANC velmi vysoká, a ačkoliv je míra kriminality druhá nejnižší v zemi, stále se pohybuje mezi v řádech několika set tisíc zločinů. Stejná situace je v provincii KwaZulu - Natal. Vztah mezi nízkou mírou kriminality a volebním úspěchem ANC lze nicméně pokládat za legitimní.

3.8 Urbanizace

Poslední zkoumanou proměnnou je vliv urbanizace na volební preference. Urbanizace navazuje na všechny předchozí proměnné a lze vytvořit teorii vysvětlující vztah mezi vzděláním, nezaměstnaností, věkem voličů, bohatstvím regionu, mírou chudoby a kriminality na jedné straně a urbanizací na straně druhé. Například lze tvrdit, že míra vzdělání bude vyšší ve městech než v rurálních

oblastech. Stejně tak nezaměstnanost bude nižší v urbanizovaných oblastech.

Billy J. Franklin z University of Iowa se zabývá hypotézou, která tvrdí, že urbanizace má vliv na politickou soutěživost (Franklin 1971: 544). Tuto hypotézu sice Franklin v závěru vyvrací a upozorňuje na její limity, nicméně z mého pohledu je přesnější otázka, zda má urbanizace vliv na politické preference voličů. Politická soutěž je totiž ve vztahu k urbanizaci sice zajímavou, ale nevypovídající proměnnou. Vliv na politické preference je naopak nejen možné zkoumat, ale má také potenciál nabídnout kauzální vztah proměnných.

V následující tabulce budu vycházet z dat z roku 2001. V tomto roce se urbanizace pohybovala mezi 10 a 95 %. Novější data z oficiálních zdrojů, jako jsou například statistiky vlády JAR, nejsou k dispozici.

Tabulka 9: míra urbanizace (procentuální vyjádření)

	10 - 27	27 - 44	44 - 61	61 - 78	78 - 95
Západní Kapsko					✓
Východní Kapsko		✓			
Severní Kapsko					✓
Svobodný stát				✓	
Gauteng					✓
KwaZulu - Natal			✓		
Limpopo	✓				

Mpumalanga		✓			
Severozápadní provincie		✓			

Zdroj: autorka dle dat Statistics South Africa (Lehohla 2006: 23)

Tabulka ukazuje, že míra urbanizace je nejvyšší ve dvou provinciích, kde je volební podpora ANC nejnižší v zemi. Naopak provincie Limpopo s nejnižší mírou urbanizace je zároveň místem s nejvyšší podporou ANC. Ve vztahu k volebním výsledkům ANC v tabulce vybočuje Severní Kapsko, které vykazuje vysokou míru urbanizace i relativně vysokou podporu strany ANC.

Nelze tedy jednoznačně určit, zda ANC dominuje v oblastech s nízkou mírou urbanizace, ale lze tvrdit, že provincie s vysokou mírou urbanizace volí převážně jiné politické strany.

3.9 Vyhodnocení zkoumaných proměnných

Zkoumání vztahu proměnných výše a volební podpory sice nepřineslo jednoznačně aplikovatelná pravidla, nicméně ukázalo trendy, které potvrzují, že zkoumané proměnné alespoň do jisté míry vliv na volební podporu ANC mají.

Především provincie Východní Kapsko, Limpopo, Západní Kapsko a Gauteng až na několik výjimek potvrdily, že existuje spojitost proměnných s volebními preferencemi voličů. Z hlediska kvantitativního zkoumání tak lze tuto analýzu uzavřít. Z pohledu kvalitativního zkoumání je nutné vyhodnotit výsledky v jednotlivých provinciích ve vztahu k volebnímu programu ANC a určit tak, zda předpoklady vyvozené ze zjištěných hodnot mají oporu v realitě.

4. Analýza volebního programu ANC

Volební manifest ANC vydaný v roce 2014 poslouží jako podklad k porovnání volebního úspěchu v provinciích v souvislosti se zkoumanými proměnnými. Tento manifest se hned ve svém úvodu odvolává na demokratickou tradici, kterou stále reprezentuje Nelson Mandela. S ohledem na korupční jednání tehdejšího prezidenta Jacoba Zumy se podle mého názoru jedná o snahu strany zakrýt negativní aspekty vlády odkazem na období, které v lidech vzbuzuje pozitivní konotace, především díky rozvoji demokracie a občanských svobod po pádu apartheidu. Jedna z úvodních vět Manifestu mobilizuje občanskou svobodu k naplňování Mandelovy vize sdílené jeho lidmi pro *“lepší život všech, pro lepší Afriku a pro lepší svět”* (African National Congress 2014: 5). Z formulace této vize nicméně nepřímo vyplývá, že pro rozvoj demokracie je ANC jakýmsi jediným legitimním nástrojem, jelikož ANC stálo i u zrodu demokracie v JAR. Dochází tak k ztotožňování pojmu demokracie se stranou ANC. Stejně tak vyzdvihování Nelsona Mandely jako demokratického ideálu je přinejmenším sporné. Ačkoliv nejde zpochybnit Mandelovy zásluhy v boji proti apartheidu, jakékoliv zbožšťování jedinců je spíše znakem autoritářství než demokracie.

Hlavní body volebního programu ANC jsou relativně konstantní, jelikož Manifest z roku 2014 se odvolává na deklarované cíle z voleb v roce 2009 a slibuje pokrok v těchto oblastech. ANC se zaměřuje na vytváření nových pracovních míst a udržitelného živobytí pro inkluzivní růst, čímž ukazuje podporu znevýhodněných vrstev. Dalším bodem programu je rozvoj rurálních oblastí, pozemková reforma a zajištění dostatečných potravinových zásob. Především otázka rozvoje rurálních oblastí bude vzhledem k jedné ze zkoumaných proměnných pro tuto práci důležitá. Zbylé body programu se zabývají vzděláváním, zdravotnictvím a boji se zločinem a korupcí.

Dříve než přejdu ke zkoumání jednotlivých proměnných, zmíním ještě otázku etnicity. Etnicita sice není měřitelná jako ostatní proměnné, nicméně v Manifestu ANC lze pozorovat následování myšlenky jednoho národa bez ohledu

na rasovou či etnickou příslušnost. Toto stanovisko vychází ze samotné podstaty strany, která vznikla z kongresu. Již v úvodu práce bylo zmíněno, že podstatou kongresových stran je myšlenka sjednocení národa, které i při existenci etnik centralizuje zemi pod jednou vládou. Tím je v podstatě vysvětlena filozofie strany vůči jednotlivým etnickým skupinám a právě tento fakt působí i na voliče, kteří stranu vnímají jako svého politického zástupce, který nevytváří privilegia pro vybrané etnické skupiny, ale je skutečně demokratickou organizací.

Otázka etnicity proto není v Manifestu jednoznačně zmíněna, nicméně formulace některých vět potvrzuje, že ANC je inkluzivní stranou bez ohledu na etnickou příslušnost. V pasáži týkající se vzpomínky na uplynulých 20 let od pádu apartheidu je uvedeno: *“zajistili jsme, aby zákony, které jsme implementovali, posilovaly důraz Ústavy na zlepšení kvality života všech občanů a osvobodily tak potenciál všech jedinců”* (African National Congress 2014: 12).

ANC tedy necílí na jednotlivá etnika, což mu ve výsledku zajišťuje neutrální roli na politické scéně, která, jak se zdá, je u voličů úspěšná. Tím, že strana nezmiňuje otázku etnik, dává najevo, že skutečně klade větší důraz na identifikaci občanů s jihoafrickou identitou.

4.1 Vzdělávání

První kvantitativně zkoumanou proměnou bylo vzdělávání. Hodnoty v tabulce 2 ukázaly, že míra dosaženého vzdělání je nejnižší v provinciích s nejvyšší podporou ANC. Naopak nejvyššího vzdělání dosahují lidé v provincii Gauteng, kde je volební podpora ANC nejnižší. Znamená to tedy, že způsob, jakým se ANC této otázce věnuje, je dostatečně přesvědčivý pro obyvatele provincií s nejnižší mírou vzdělávání?

ANC ve svém manifestu přiznává, že je sice úspěšný ve zpřístupňování primárního vzdělávání, nicméně v otázce vyššího vzdělávání existují stále mezery. Při bilancování nad vývojem vzdělávání za posledních 20 let je zřejmé, že během vlády ANC došlo k nárůstu počtu studentů. Například mezi lety 2003 a 2013 se počet studentů zvýšil z 300 tisíc na 780 tisíc (African National Congress

2014: 37).

ANC se zavázal vybudovat tisíc nových škol, aby tak čelila výzvám vzdělávání v rurálních i urbanizovaných oblastech (African National Congress 2014: 37). Tato výstavba by se mohla týkat i Východního Kapska a Limpopa, kde je míra vzdělání nejnižší, nicméně konkrétně manifest tyto dvě provincie nezmiňuje.

Podle článku z roku 2016 nicméně v případě Limpopa stále přetrvávají stejné problémy, a to navzdory neustálým finančním dotacím. Plány místního ministerstva školství na zlepšení vzdělávací struktury nebyly provedeny. Důvodem jsou jednak chybějící data a rychlé střídání úředníků, kvůli kterému nikdo ve výsledku nezodpovídá za mizející státní investice (Paterson 2016). Vláda se tedy snaží školství v Limpopu prostřednictvím investic zreformovat, tato snaha ale na provinciální úrovni selhává.

Situace ve Východním Kapsku je podobná. Navzdory státní finanční podpoře zde deklarované plány nebyly naplněny v předem stanoveném termínu a úroveň školství zde zůstává jednou z nejhorších v zemi (Luwaca 2016).

Snaha vlády o nápravu situace tak existuje, nicméně reálné výsledky jsou kvůli překážkám na lokální úrovni stále v nedohlednu. Přestože byla nalezena spojitost mezi nízkou úrovní vzdělání a volební podporou ANC, nelze jednoznačně určit, zda má míra vzdělání vliv na podporu této strany. ANC se vzděláváním zabývá, pouze není ve své snaze stoprocentně úspěšná ve všech provinciích. Z pohledu terciálního vzdělávání lze nicméně tvrdit, že čím vyšší je průměrné dosažené vzdělání jedince, tím je podpora ANC nižší.

4.2 Nezaměstnanost

Vztah mezi volební podporou ANC a mírou nezaměstnanosti podle zjištěných hodnot existuje, ale je opět v neprospěch ANC. Nejvyšší nezaměstnanost je v doménách ANC, tedy ve Východním Kapsku a v Limpopu. Naopak nejnižší je v Západním Kapsku, kde jako v jediné z provincií dominuje jiná politická strana.

ANC se ve svém Manifestu zaměřuje především na otázku nezaměstnanosti mladých lidí. Strana také slibuje vytvoření až 6 milionů pozic v sektoru veřejných prací (African National Congress 2014: 23-25). Příčin vysoké míry nezaměstnanosti ve výše zmíněných provinciích se ale nedotýká.

Od roku 2014, kdy byl Manifest vydán, se hodnoty nezaměstnanosti na celonárodní úrovni neustále zvyšovaly. Zatímco v roce 2014 se míra nezaměstnanosti v rámci JAR pohybovala kolem 24 %, v roce 2018 to je už více jak 27 %. Vliv tohoto trendu na podporu ANC bude možné sledovat až během následujících voleb. Při pohledu do roku 2014 lze pozorovat relativně stabilní křivku nezaměstnanosti (Trading Economics 2018). Vzhledem k tomu, že snížení míry nezaměstnanosti je jedním z bodů programu ANC minimálně od roku 2009, není možné určit, jestli měla míra nezaměstnanosti vliv na volební výsledky strany v roce 2014. To by bylo možné s určitostí tvrdit pouze v případě, že by se hodnoty nezaměstnanosti začaly před rokem 2014 zvedat a podpora ANC by v těchto volbách klesala.

V provincii Východní Kapsko došlo k výraznému nárůstu nezaměstnanosti, zatímco v Limpopu se míra nezaměstnanosti udržuje na relativně stálé úrovni (South African Market Insights 2017). Volby v roce 2019 tak mohou být přesnějším indikátorem vlivu nezaměstnanosti na volební preference voličů.

Stejně jako v případě vzdělání nelze jednoznačně určit, zda má nezaměstnanost přímý vliv na volební chování jedinců. Strana ANC tento problém nicméně uvádí jako jeden z hlavních bodů svého programu, a tudíž je možné vysvětlení takové, že samotná přítomnost tohoto bodu v Manifestu ANC voličům stačí, aby straně zachovali loajalitu.

4.3 Věk voličů

V JAR je volební podpora ANC spjatá spíše s nižším věkem voličů. V kapitole týkající se nezaměstnanosti bylo naznačeno, že se ANC zaměřilo na podporu mladší generace. V případě vzdělávání, které je primární sociální

zkušeností jedince, ale ANC selhává. Vysvětlení může být takové, že mladší generace nevidí vzdělání jako dostatečně důležitou příležitost, ale zaměřuje se hlavně na okamžitou materiální satisfakci. S tím může být spojená vysoká míra chudoby, ve které Jihoafričané žijí. V této souvislosti je důraz na nalezení zaměstnání oproti upřednostnění vzdělávání pochopitelný.

Mladí voliči dle získaných údajů skutečně preferují stranu ANC. V Limpopu a Východním Kapsku byl průměrný věk voličů nejnižší, a jak již bylo zmíněno, v těchto provinciích je volební podpora ANC velmi vysoká.

Jedním z faktorů, který má vliv na podporu této strany, může být skutečně důraz vládnoucí ANC na zaměstnanost mladých. Jaké jsou ale další faktory, které by potvrzovaly souvislost mezi nízkým věkem voličů a jejich loajalitou k ANC?

Politický aktivismus mladých lidí má v JAR dlouholetou tradici, nicméně v posledních letech upadá. Příčinou je podle mladých lidí jednak nedostatečná odpovědnost politických stran za své jednání, ale také vysoká míra nezaměstnanosti a korupce. Mladí proto volí jiný způsob vyjadřování svých politických názorů, například formou protestů (ACE Project b. r.). S tímto tvrzením se shoduje také John Campbell, který ve svém článku ukazuje fenomén nedůvěry mladých lidí ve formální politické struktury. Jejich představa o ANC je taková, že tato strana nedodržuje své sliby, zatímco DA je stranou pro „privilegované bělochy“. EFF je zase z jejich pohledu zkorumpovaná stranou. Tato nedůvěra se odráží v účasti mladých lidí ve volbách (Campbell 2017). Pokud se ale mladí lidé voleb účastní, je pravděpodobně ANC nejmenším „zlem“.

Věk voličů je zatím první ze zkoumaných proměnných, u které lze potvrdit souvislost s volební podporou ANC. Mladší lidé skutečně preferují stranu ANC. Toto tvrzení nicméně nevyvrací podporu ANC také staršími občany. V případě starší generace hraje také roli, k jaké rasové skupině se volič řadí. V roce 2014 například 86 % černých Jihoafričanů podporovalo ANC. Obecně klesá podpora třetích stran a starší Jihoafričané se rozhodují primárně mezi ANC a DA (Nhlapo, Anderson, Wentzel 2017: 19). Důvodem, proč je věk voličů v provinciích s nízkou podporou ANC vyšší může být hlavně přítomnost bělochů a barevných, kteří podporují spíše jiná politická uskupení. Příčina může být i v úrovni vzdělání,

která je v daných provinciích vysoká a lze u ní předpokládat vliv na politické preference.

4.4 Bohatství regionu

Bohatství regionu se dotýkají dvě pasáže Manifestu ANC: kapitola o ekonomice a kapitola o rozvoji rurálních oblastí.

Ve svém programu ANC deklaruje záměr přimět privátní sektor, který tvoří 70 % jihoafrické ekonomiky, aby se podílel na investicích, sociálním rozvoji a ekonomické transformaci. V Manifestu je pak dále zmíněno, že ANC má za cíl *“přimět finanční sektor, aby sloužil skutečné ekonomice a lidem”* (African National Congress 2014: 18). Z této formulace vyplývá to, co už bylo dříve zmíněno, tedy že se ANC snaží pokrýt potřeby co nejširší části populace a nezaměřuje se na vybrané skupiny občanů. Tento přístup je ale z praktického hlediska také nevýhodou, jelikož politický program strany je pak příliš obecný, a i když strana uvádí kroky, které je potřeba podniknout pro zlepšení situace, reálně je plán strany stále dost nepromyšlený a slouží spíše jako ideální model.

V případě podpory rurálních oblastí je kladen důraz na vytváření ekonomické infrastruktury (African National Congress 2014: 8). Stěžejní roli ale hraje pozemková reforma, kterou se ANC neúspěšně pokoušel provést již od 90. let. Podstatou pozemkové reformy je přerozdělení půdy, která je v drtivé většině v držení bělochů, mezi černé Jihoafričany. Tento krok je naprosto zásadní, jelikož neschopnost ANC tuto pozemkovou reformu prosadit, se stala podnětem ke kritice vlády ANC, a zároveň vířila emoce v jihoafrické společnosti. JAR se vypořádávala s mnoha pozůstatky apartheidu, ale vlastnictví půdy je reliktem, který přetrvával déle, než většina lidí pravděpodobně očekávala.

Bohatství regionu bylo zkoumáno podílem jednotlivých provincií na celkovém HDP země. Nejnižší podíl se objevuje v provinciích, které vykazují vysokou míru podpory ANC. Gauteng, který má podíl na HDP vzhledem k ostatním provinciím nejvyšší, se naopak řadí mezi regiony s nízkou podporou ANC. Příčinný vztah ale nelze potvrdit, jelikož podíl Západního Kapska na HDP

je relativně nízký, ale podpora ANC je zde celonárodně nejnižší.

Lze tedy předpokládat, že program ANC dostatečně pokrývá požadavky voličů v chudších oblastech, ale tento program zároveň nepřináší ANC hlasy v bohatší provincii na úkor ostatních politických hnutí. Vztah bohatství regionu a volební podpory ANC tak nepřináší jednoznačné vysvětlení volebního úspěchu ANC. Spíše lze tvrdit, že tento vztah není pro zkoumání volební podpory ANC důležitý.

4.5 Míra chudoby

ANC ve svém Manifestu uvádí záměr vymýtit chudobu do roku 2030 (African National Congress 2014: 5). Ačkoliv nelze od manifestu strany očekávat detailní informace, jak by mělo k odstranění chudoby dojít, je toto tvrzení velmi vágní a nenabízí žádnou představu, jaké kroky hodlá strana pro dosažení tohoto cíle podniknout.

Míra chudoby dle zjištěných hodnot vykazuje vysokou shodu s volební podporou ANC. Vyšší míra chudoby je v provinciích, kde je jednoznačně dominantní ANC, zatímco nejnižší míra chudoby je v Západním Kapsku a Gautengu. Tato informace ale není překvapivá, jelikož druhá nejsilnější strana, DA, se zaměřuje spíše na podporu obchodování a ochranu majetkových práv jedinců. Je tedy logické, že DA dosahuje lepších výsledků tam, kde jsou jedinci obecně bohatší.

V dokumentu, který vznikl při příležitosti konference ANC v roce 2017, je kladen důraz na odstranění chudoby také proto, že udržování statusu quo by mohlo pro ANC do budoucna znamenat ztrátu přízně těch, kteří žijí pod hranicí chudoby (African National Congress 2017: 14).

Míra chudoby je po věku voličů další proměnnou, u které lze potvrdit souvislost. Nabízí se otázka, zda v případě bohatnutí chudých dojde k odklonu této skupiny od ANC nebo by bylo ANC odměněno za boj s chudobou. Tato otázka je nicméně velmi hypotetická, jelikož ke kontinuálnímu snižování míry chudoby nedochází. Podle dat jihoafrické vlády sice došlo v roce 2011 ke

zlepšení, při dalším měření v roce 2015 už byla míra chudoby opět o necelá 2 % vyšší (Statistics South Africa 2015: 14).

4.6 Kriminalita

Boj za snížení míry kriminality je rovněž v Manifestu ANC jedním z deklarovaných cílů. Klíčovou úlohu bude podle ANC hrát posílení policejních a soudních struktur (African National Congress 2014: 45). Ačkoliv je v praxi posilování policejních struktur legitimním způsobem, jak na každodenní bázi bojovat s kriminalitou, bylo by dle mého názoru vhodné zaměřit se na příčiny vysoké kriminality. Pokud se vysoká míra kriminality shoduje například s vysokou nezaměstnaností a vysokou mírou chudoby v regionu, je nutné tuto souvislost uznat a pracovat s ní ve snaze snížit míru kriminality. I když se ANC chudobou a nezaměstnaností zabývá odděleně, je nutné reálně vnímat celkový obraz, a nejen jednotlivosti. Právě tento způsob uvažování může být důvodem, proč se ANC obecně nedaří potlačovat tyto negativní jevy.

Při porovnání míry kriminality a volební podpory nastává první pozitivní obrat pro ANC. Nejvyšší míra kriminality je totiž v provinciích, kde je podpora této strany v rámci země nejnižší. Tento výsledek lze tedy interpretovat tak, že vládoucí ANC není schopná v těchto provinciích bojovat s vysokou mírou kriminality a voliči proto preferují alternativní politické strany.

Naopak nízká míra kriminality v ostatních provinciích může být převedena do volební podpory ANC. Problém kriminality je tak třetí proměnnou, která vykazuje souvislost s volebním úspěchem ANC.

4.7 Urbanizace

Samotnou otázkou urbanizace se Manifest ANC nezabývá, pouze ve vztahu k rurálním oblastem deklaruje opatření pro rozvoj těchto oblastí. Vliv urbanizace na volební preference vychází z předpokladu, že lidé ve městech řeší jiné problémy než lidé v rurálních oblastech, a budou proto vyhledávat politické

strany, které lépe vyhoví jejich požadavkům.

Podle deníku Daily Maverick je urbanizace v některých oblastech příčinou nižšího volebního výsledku ANC (Nepaul, Musker 2014). Zjednodušeně lze tvrdit, že vlivem rostoucí urbanizace se objevily otázky, se kterými se lidé v rurálních oblastech neztotožňují. Došlo v podstatě ke stejné sociální změně, jaká nastala s průmyslovou revolucí v Evropě a následnou urbanizací.

Porovnání míry urbanizace a volební podpory ANC tuto úvahu částečně potvrzuje. Výjimku ale tvoří Severní Kapsko a Svobodný stát, kde je sice urbanizace na rozmachu, ale volební podpora ANC zůstává relativně stabilní. Lze tedy vyvodit, že i když má urbanizace do jisté míry vliv na volební preference voličů, v případě JAR se toto pravidlo ještě stoprocentně nepotvrdilo. Důvodem může být chybějící alternativa ANC, která by poskytovala odpověď na otázky nemajetných Jihoafričanů žijících ve městech. Strana DA, jak již bylo několikrát zmíněno, je vnímána jako exkluzivní uskupení, zatímco strana EFF, která se dokázala v posledních letech prosadit, směřuje svůj volební program k pozemkové reformě, tedy do rurálních oblastí.

4.8 Vyhodnocení komparace proměnných

Porovnávání zvolených proměnných s volební podporou ANC přineslo v mnoha ohledech překvapivé závěry. Například nebylo možné jednoznačně potvrdit vliv vzdělání a nezaměstnanosti na volební úspěch ANC. Tyto proměnné jsou přitom dle mého názoru naprosto stěžejními socioekonomickými faktory. Přestože je možné u všech proměnných tvrdit, že se do jisté míry podílejí na dominantním postavení ANC v jihoafrickém politickém prostředí, z čistě kvantitativního hlediska nelze toto tvrzení univerzálně potvrdit. Je ale zajímavé sledovat, nakolik se náhodně vybrané proměnné skutečně shodují s volebními preferencemi voličů.

Nejvyšší míru korelace s volební podporou ANC vykazují tři proměnné: věk voličů, míra chudoby a míra kriminality. U těchto proměnných byla shoda s tabulkou volebních výsledků ANC v jednotlivých provinciích nejvyšší.

Na základě těchto zjištění tak lze predikovat vývoj volební podpory ANC na národní i provinciální úrovni v následujících letech.

5. Predikce volebních výsledků v roce 2019

5.1 Predikce na základě vyhodnocení proměnných

V případě věku voličů je problematická role skutečné participace ve volbách. Očekávaným trendem v případě JAR je zvyšování průměrného věku populace. Podle jedné ze statistik může být průměrný věk v roce 2050 34.1 let (Statista 2018). Volební podpora ANC by tedy měly vykazovat čím dál nižší výsledky.

Vývoj míry chudoby není možné předvídat tak jednoduše jako průměrný věk voličů. Křivka chudoby zaznamenala v minulosti drobný propad a následně opětovný nárůst. Svou roli mohou hrát také přírodní faktory, jako je například sucho, které v JAR v posledních letech panuje a dosahuje takové úrovně, že byl v některých provinciích vyhlášen stav přírodní katastrofy. Za předpokladu, že současný trend růstu chudoby přetrvá, lze předpokládat, že volební podpora ANC zůstane relativně na stejné úrovni nebo se bude zvyšovat. Z hlediska kvalitativního zkoumání je ale potřeba dodat, že může dojít k nárůstu frustrace chudých, kteří by se potenciálně mohli rozhodnout změnit své volební chování a dát šanci alternativním politickým stranám.

Křivka míry kriminality zůstává podle dostupných statistik relativně neměnná (Crime Stats SA 2018b). Volební podpora ANC by tedy měla v závislosti na této proměnné zůstat přibližně stejná. Stejně jako v případě chudoby je ale možné, že frustrace z neměnnosti situace vyústí v podporu alternativních politických stran.

Závěr je tedy takový, že jedna z proměnných vykazuje negativní trend, jedna z proměnných pozitivní trend a poslední proměnná udržuje neutrální vývoj. V takovém případě lze očekávat, že změna ve volební podpoře ANC nebude nijak drastická, ale měla by si udržet současný vývoj. Změnu rozložení hlasů může ovlivnit politická aktivita ostatních stran nebo také konkrétní zákony spojené s vládou ANC. Konkrétně je to pozemková reforma, jejíž uskutečnění se v těchto měsících dává do pohybu, a která má dle mého názoru potenciál výrazně posílit

podporu ANC. Volby v roce 2019 rovněž ukáží, nakolik se projeví odchod Jacoba Zuma, jehož korupční skandály negativně ovlivňovaly profil ANC. Osobně si myslím, že změna bude výrazná a ANC získá hlasy od voličů, kteří raději volili extremističtější EFF ve snaze projevit nesouhlas s vysokou mírou korupce ve vládě.

Kvantitativní analýza a komparace sice přinesla zajímavá srovnání a v několika případech potvrdila souvislost proměnných, nicméně až doplnění kvalitativního rámec nabízí úplnější obraz volebního chování Jihoafričanů.

5.2 Predikce výzkumných institutů a médií

Podobu volebních výsledků v roce 2019 se snaží odhadnout také řada výzkumných pracovišť. Institut Ipsos na základě vyhodnocování odpovědí respondentů odhaduje, že výsledky příští voleb budou ve prospěch ANC a v neprospěch DA. Dotazovaní nicméně potvrdili, že výsledek voleb bude velkou měrou záviset na vnitrostranické situaci. Současné problémy ve vedení strany jsou podle nich důležitou proměnnou, která může výsledek volby ovlivnit (Ipsos 2018). Jonathan Moakes ze strany DA ale nesouhlasí se závěry zkoumání a odvolává se na metodologické nepřesnosti, které výsledky výzkumu zkreslují (Makinana 2018).

Podle dřívějšího výzkumu institutu Ipsos z května 2017 měla ale volební podpora ANC klesající tendenci (BusinessTech 2017b). Z tohoto paradoxu lze vyvodit, že volební podpora strany ANC byla ovlivněna tehdejším prezidentem Jacobem Zumou, který čelil kritice kvůli prokazatelně korupčnímu jednání. Zuma ale mezitím v únoru roku 2018 odstoupil z vedení strany i z prezidentského postu.

Deník Daily Maverick si všímá knihy Leon Schreiber z Princeton University, která předpovídá, že do 20 let bude mít JAR koaliční vládu a volby v roce 2019 budou zlomem, který k této vizi povede. Daily Maverick ale upozorňuje na fakt, že v době publikování knihy byl v čele státu ještě stále Jacob Zuma. Schreiber nicméně tvrdí, že i navzdory novému vedení bude volební úspěch ANC upadat (Davis 2018).

V článku Stephena Grootese publikovaném rovněž na serveru Daily Maverick je pravděpodobnost snižující se podpory ANC podpořena. Autor zmiňuje vznik nové strany Mazibuyele Emasisweni, která je neoficiálně spojována s bývalým prezidentem Zumou a má za cíl odlákat alespoň část voličů ANC. Souvislost s Jacobem Zumou lze vyčíst z programu strany, který je v případě několika konkrétních bodů totožný se Zumovými politickými cíli. Mazibuyele Emasisweni navíc vůči novému prezidentovi Ramaphosovi používá silnou rétoriku a obviňuje ho z pseudo-revolucionářství. ANC navíc v některých provinciích čelí vnitřním neshodám (Grootes 2018). Jakékoliv rozepře v rámci strany mohou v současnosti, kdy zemi čekají volby, přispět k odklonu voličů od podpory ANC.

Dokument *Strategy & Tactics of the ANC 2017* z března 2018 by teoreticky mohl odhalit konkrétní kroky, které se strana chystá do budoucna podniknout, aby upevnila své postavení, nicméně v tomto dokumentu jsou spíše manifestovány etické zásady ANC. Otázkou udržení volebního úspěchu ANC se ale zabývá Vukani Mde, zakladatel konzultační organizace. Mde navrhuje 7 kroků, které by měla ANC provést, aby si v následných volbách udržela dominantní postavení. Těmito kroky jsou: odstranění Jacoba Zuma z úřadu prezidenta, obnova důvěry voličů ve vládní instituce, dotahování zákonných procesů do konce, jmenování nové soudní rady, zaměření se na problematiku státní společnosti, obnovení kredibility finanční politiky státu a opatrné vyvrácení závazku na terciální vzdělávání bez poplatků, ke kterému se Zuma uchýlil bez ohledu na nereálnost tohoto příslibu. Nejdůležitějším krokem je ale navázání kontaktu s pracující třídou v urbanizovaných oblastech, jako je například Gauteng, která má potenciál významně ovlivnit volební výsledky ANC (Mde 2018). Strana už dokázala naplnit první krok a nahradila Zumu prezidentem Ramaphosou. S tímto krokem může souviset obnova důvěry voličů ve vládní instituce a ve finanční politiku země, jelikož tyto body mohou souviset se Zumovým korupčním jednáním, které mělo vliv na obě zmíněné problematiky. Lze tedy tvrdit, že ANC je na dobré cestě provést před volbami v roce 2019 změny, které pozitivně ovlivní jeho vnímání veřejností.

V rámci predikcí budoucnosti ANC tak převládá spíše přesvědčení, že si ANC udrží predominantní pozici. V případě Leona Schreibera, který tvrdí opak, se ale domnívám, že změna ve vedení ANC má mnohem větší dopady, než autor předpokládá. Jeho vize koaliční budoucnosti JAR navíc není úplně žádoucí, jelikož by mohla vést k politické nestabilitě. Reálně má totiž potenciál poškodit volební úspěch ANC pouze DA, která je ale, jak již bylo zmíněno, relativně exkluzivní a neztotožňuje se s ní pravděpodobně alespoň polovina Jihoafričanů, která žije v chudobě. Dominantní postavení ANC tak může být kontroverzní a iniciovat otázku, zda lze JAR považovat za demokratickou zemi, nicméně je nezpochybnitelné, že tato situace v současnosti posiluje stabilitu země a pomáhá jí vypořádat se s doznívajícími problémy apartheidu v relativně klidném politickém prostředí.

Závěr

Cílem této práce bylo zhodnocení volebního úspěchu African National Congress. Důraz byl kladen především na kvalitativní analýzu, nicméně základní předpoklady dominance strany byly zkoumány z hlediska kvantitativního srovnávání. Tato práce neměla za cíl dojít k jednoznačné odpovědi na otázku, proč si strana ANC udržuje dominantní postavení na jihoafrické politické scéně, ale přispět do debaty o podstatě volebních preferencí a jejich souvislosti se socioekonomickým kontextem země.

V první části byly vymezeny základní teoretické přístupy týkající se voleb. Klíčovou teorií pro tuto práci bylo Sartoriho rozdělení politických stran. Podle Sartoriho definice lze na základě zjištěných údajů potvrdit, že ANC je skutečně jednoduše silnější politickou stranou v porovnání s politickými konkurenty, což ANC řadí mezi predominantní strany.

Kapitola týkající se voleb a volebního systému poskytuje kontext nad rámec konkrétního zkoumání volebních procesů v JAR. Za významnou teorii považují Kadtovo tvrzení, že u občanů JAR vznikla při prvních svobodných volbách v roce 1994 pozitivní asociace s obdobím voleb, což vede k relativně vysoké volební účasti.

Zasazení ANC do stranické typologie v následné kapitole je důležité především pro pochopení, proč je tato strana úspěšná navzdory existenci velkého množství různých etnických skupin. ANC vznikl přetvořením z kongresu, tudíž dle definice klade větší důraz na identifikaci jedince s národní a nikoliv s etnickou příslušností.

V další kapitole jsou pak definována některá specifika jihoafrické společnosti, které považují za významné faktory podílející se na volebním chování jedinců. Především otázka etnicity má pozitivní dopad na volební podporu ANC. Toto tvrzení není v kontrastu s faktem, že ANC na etnickou příslušnost neklade důraz. Naopak se v tomto ohledu potvrzuje, že etnicita by mohla být předmětem sporů, a proto ANC podporuje všechna etnika prostřednictvím myšlenky sjednoceného jihoafrického národa. Jak vyplynulo z

jedné z posledních kapitol, kult osobnosti a korupce se také přímo podílejí na výsledku volební strany. Předpovědi volebních úspěchů ANC se shodují, že odstoupení Jacoba Zumy, který byl pro mnohé synonymem pro korupci, z funkce prezidenta, má potenciál udržet nebo ještě vylepšit volební výsledek ANC ve volbách v roce 2019.

Následující kapitoly nabízejí vývoj volebních výsledků od roku 1994, přehled politické konkurence ANC a přiblížení jednotlivých provincií. Tyto kapitoly přispívají k definování podoby politické scény JAR a dotvářejí tak nezbytný kontext následného zkoumání.

Hlavní část této práce se věnuje určení klíčových proměnných, které by mohly mít vliv na volební chování jedinců. Tyto proměnné jsou následně kvantitativně vyhodnoceny ve vztahu k volebním výsledkům ANC v jednotlivých provinciích. Přestože byly zkoumané proměnné zvoleny náhodně, vykazují faktickou souvislost s volebním úspěchem strany. Korelace se potvrdila v kritériu věku voličů, míry chudoby a míry kriminality.

Kvantitativní zhodnocení proměnných bylo v další kapitole podloženo analýzou diskuzí o jednotlivých tématech. Porovnání proměnných s Manifestem ANC mělo za cíl dokázat, že volební úspěch ANC je do jisté míry způsoben existencí těchto proměnných ve volebním programu strany. Tato spojitost tedy dokazuje, že strana s většími či menšími úspěchy řeší faktory, které ovlivňují rozhodování Jihoafričanů ve volbách. Absence některých proměnných v politickém programu ostatních stran tak může být jednou z příčin predominantního postavení ANC. Mohlo by se zdát, že je vhodnější nejprve vycházet z fakticky potvrzených údajů a až posléze tyto informace číselně vyhodnocovat. Pořadí zkoumání zvolené v této práci má ale dle mého názoru větší šanci dokázat souvislost mezi proměnnými a volební podporou ANC. Metoda indukce v tomto případě dokazuje legitimitu proměnných. Pokud by vyhodnocení programu ANC předcházelo kvantitativnímu zkoumání, byly by zvolené proměnné ovlivněny body volebního programu ANC a jejich univerzálnost by tak byla zpochybněna.

Poslední kapitola se věnuje predikcím vývoje volební podpory ANC. Při

porovnání korelujících proměnných s kroky, které ANC ve vztahu k těmto proměnným podniká, lze předpokládat, že si ANC udrží své predominantní postavení. Z analýz institucí a osobností vyplývá, že podpora ANC by skutečně měla zůstat na stejné úrovni. Potenciálně by mohlo dojít i k nárůstu volební podpory strany vzhledem k výrazné změně na postu lídra strany a země. Dopad Zumovy politiky na výsledky ANC ve volbách sice nebyl zkoumán, ale domnívám se, že měl klíčovou roli v upadající podpoře strany, která se projevila v místních volbách v roce 2016. Zumovy korupční skandály ovlivnily vnímání ANC veřejností a mohly tak straně uškodit i na té nejnižší úrovni.

Zkoumání provedené v této diplomové práci potvrzuje hypotézu, že etnická inkluzivní politika African National Congress je příčinou dlouhodobě vysoké volební podpory ANC. Podstatnou roli ale hrají také dílčí socioekonomické faktory, které je ANC díky své inkluzivní politice schopný pokrýt a průměrný jihoafrický volič se s jeho politikou dokáže oproti ostatním politickým stranám nejvíce ztotožnit.

Míra demokratičnosti politického systému, ve kterém si jedna strana opakovaně udržuje dominantní postavení, se může lehce stát předmětem pochyb. V případě JAR se ale ukazuje, že k podobným pochybnostem není důvod. Demokracie sice v JAR není na ideální úrovni, nicméně zemi lze jednoduše označit za demokratickou a jednak je nutné si uvědomit, že ideální demokracie ani neexistuje. Predominantní postavení ANC v rámci politického systému JAR, které trvá již od roku 1994, je reflexí apartheidu a cestě k nastolení lidských práv bez ohledu na barvu pleti. ANC se sice vydalo cestou odpuštění a po dokončení procesů Truth and Reconciliation Commission byly zločiny apartheidu považovány za vyřešené a uzavřené, ANC ale na rozdíl od ostatních stran pochopil, že samotná existence apartheidu v jihoafrických dějinách je kapitolou, která má stále vliv na každodenní život lidí. Úspěch ANC tak z velké části tkví v jeho schopnosti reagovat na potřeby lidí, kteří byli po desítky let utlačováni, a zároveň tvoří v JAR majoritní skupinu.

Prameny a literatura

Prameny

ACE Project. b. r. *Elections an Youth: The Case of South Africa*. Dostupné na: <http://aceproject.org/ace-en/topics/em/elections-and-youth/the-case-of-south-africa> (30. 6. 2018).

Afrasia Bank. 2018. *South Africa Wealth Report*. Dostupné na: <https://www.afasiabank.com/media/2770/south-africa-2018.pdf> (14. 5. 2018).

African National Congress. 2014. *2014 Election Manifesto*. Dostupné na: <http://www.anc.org.za/54th-national-conference-documents> (18. 4. 2018).

African National Congress. 2017. *Strategy and Tactics of the African National Congress as Adopted by the 54th National Conference 2017: Enhancing Organisational Integrity And Intensifying Action Towards A National Democratic Society*. Dostupné na: http://www.anc.org.za/sites/default/files/2017_Strategy_Tactics.pdf (29. 6. 2018).

Afrobarometer. <http://www.afrobarometer.org>

Bouwer, Gerhardt. 2011. „Regional economic growth.“ *Statistics South Africa*. Dostupné na: http://www.statssa.gov.za/economic_growth/16%20Regional%20estimates.pdf (14. 7. 2018).

BusinessTech. 2017a. „The most violent provinces in South Africa.“ 5. března 2017. Dostupné na:
<https://businesstech.co.za/news/government/161753/the-most-violent-provinces-in-south-africa/> (5. 8. 2018).

BusinessTech. 2017b. New poll shows ANC losing support – below 50%. 1. září 2017. Dostupné na:
<https://businesstech.co.za/news/government/195876/new-poll-shows-anc-is-losing-support-below-50/> (30. 7. 2018).

Campbell, John. 2017. „South African Youth Fed Up With Formal Politics.“ *Council on Foreign Relations*, 28. června 2017. Dostupné na:
<https://www.cfr.org/blog/south-african-youth-fed-formal-politics> (30. 6. 2018).

Crime Stats SA. 2018a. *Provinces ranked by total crimes*. Dostupné na:
<https://www.crimestatssa.com/provinceselect.php> (1. 7. 2018).

Crime Stats SA. 2018b. *National Stats*. Dostupné na:
<http://www.crimestatssa.com/national.php> (1. 7. 2018).

Davis, Rebecca. 2018. „South Africa, a country of coalitions?“ *Daily Maverick*, 18. dubna 2018. Dostupné na:
<https://www.dailymaverick.co.za/article/2018-04-18-road-to-2019-south-africa-a-country-of-coalitions/> (31. 7. 2018).

The Economist. 2017. „South Africa has one of the world’s worst

education systems.“ 7. ledna 2017. Dostupné na:

<https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2017/01/07/south-africa-has-one-of-the-worlds-worst-education-systems> (15. 7. 2018).

Electoral Commission of South Africa. <http://www.elections.org.za>.

Electoral Commission of South Africa. b. r. *National and provincial election results*. Dostupné na:

<http://www.elections.org.za/content/Elections/National-and-provincial-elections-results/> (18. 4. 2018).

Ferreira, Emsie. 2012. „Cope's coalition talks 'reason' for Dexter's defection.“ *Mail & Guardian*, 4. ledna 2012. Dostupné na:

<https://mg.co.za/article/2012-01-04-opes-coalition-talks-part-of-the-reason-for-dexters-defection> (20. 5. 2018).

Freedom House. 2018. *Freedom in the World 2018 – South Africa*.

Dostupné na: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2018/south-africa> (17. 7. 2018).

Grootes, Stephen. 2018. „ANC's continuing fight against its very own centrifugal forces.“ *Daily Maverick*, 31. května 2018. Dostupné na:

<https://www.dailymaverick.co.za/article/2018-05-31-ancs-continuing-fight-against-its-very-own-centrifugal-forces/> (31. 7. 2018).

Helen Suzman Foundation. <https://hsf.org.za>.

Chutel, Lynsey. 2017. „Post-apartheid South Africa is failing the very people it liberated.“ *Quartz*, 25. 8. 2017. Dostupné na: <https://qz.com/africa/1061461/post-apartheid-south-africa-is-failing-the-very-people-it-liberated/> (21. 7. 2018).

Inkatha Freedom Party. b. r. *Who we are: Our History*. Dostupné na: <http://www.ifp.org.za/who-we-are/our-history/> (18. 4. 2018).

Ipsos. 2018. „Ipsos Poll: ANC support at 60%.“ 17. července 2018. Dostupné na: <https://www.ipsos.com/en-za/ipsos-poll-anc-support-60> (30. 7. 2018).

Lehohla, Pali. 2006. „Migration and urbanisation in South Africa.“ *Statistics South Africa*, 1-36. Dostupné na: <http://www.statssa.gov.za/publications/Report-03-04-02/Report-03-04-02.pdf> (14. 7. 2018).

Luwaca, Asanda. 2016. „A Sobering Case Study On The Eastern Cape Education System.“ *Huffington Post*, 6. prosince 2016. Dostupné na: https://www.huffingtonpost.co.za/asanda-luwaca/a-sobering-case-study-on-the-eastern-cape-education-system_a_21620754/ (25. 6. 2018).

Makinana, Andisiwe. 2018. „DA tells members to ignore poll predicting it will get an elections hiding in 2019.“ *Sunday Times*, 17. července 2018. Dostupné na: <https://www.timeslive.co.za/politics/2018-07-17-da-tells-members-to-ignore-poll-predicting-it-will-get-an-elections-hiding-in-2019/> (30. 7. 2018).

Mde, Vukani. 2018. „Saving the ANC - a 7-step programme.“ *Mail & Guardian*, 3. ledna 2018. Dostupné na: <https://mg.co.za/article/2018-01-03-steps-anc-must-take-to-save-itself> (31. 7. 2018).

Nepaul, Vashthi a Musker, Saul. 2014. „Big City Life: SA’s changing political landscape.“ *Daily Maverick*, 23. října 2014. Dostupné na: <https://www.dailymaverick.co.za/opinionista/2014-10-23-big-city-life-sas-changing-political-landscape/> (1. 7. 2018).

Nhlapo, Mosidi, Anderson, Barbara a Wentzel, Marie. 2017. „Trends in Voting in South Africa 2003-2014.“ *Population Studies Center*, duben 2017. Dostupné na: <https://www.psc.isr.umich.edu/pubs/pdf/rr17-881.pdf> (29. 6. 2018).

Paterson, Kate. 2016. „Limpopo education department: More money, same problems.“ *Ground Up*, 21. dubna 2016. Dostupné na: <https://www.groundup.org.za/article/limpopo-education-department-more-money-same-problems/> (25. 6. 2018).

ResearchGate. b. r. Dostupné na: https://www.researchgate.net/figure/Map-showing-mining-areas-in-South-Africa-Adapted-from-source-5_fig1_284785457 (26. 5. 2018).

RNews. 2015. „The worst crime hot spots in Port Elizabeth and the Eastern Cape.“ 17. července 2015. Dostupné na: <https://www.rnews.co.za/article/4838/the-worst-crime-hot-spots-in-port-elizabeth-and-the-eastern-cape> (26. 5. 2018).

Roser, Max a Ortiz-Ospina, Esteban. 2018. „Literacy.“ *Our World in Data*. Dostupné na: <https://ourworldindata.org/literacy> (14. 6. 2018).

SAHO. 2004. „The NNP joins the ANC.“ 7. srpna 2004. Dostupné na: <http://www.sahistory.org.za/dated-event/nnp-joins-anc> (5. 7. 2018).

Simenale, Sandile E. 2002. „An overall and demographic description of the South African population based on Census '96.“ *Statistics South Africa*. Dostupné na: <http://www.statssa.gov.za/publications/TechPaperAgeSex/TechPaperAgeSex.pdf> (30. 6. 2018).

South African Government. <https://www.gov.za>.

South African Market Insights. 2017. „Unemployment rate per province and metros end 2016.“ 7. srpna 2017. Dostupné na: <https://www.southafricanmi.com/blog-7aug2017.html> (30. 6. 2018).

Statista. 2018. *South Africa: Average age of the population from 1950 to 2050* (median age in years)*. Dostupné na: <https://www.statista.com/statistics/578976/average-age-of-the-population-in-south-africa/> (14. 7. 2018).

Statistics South Africa. 2011a. *Census in Brief*. Dostupné na: http://www.statssa.gov.za/?page_id=3955 (14. 5. 2018).

Statistics South Africa. 2011b. *Provinces at a glance*. Dostupné na:

http://www.statssa.gov.za/census/census_2011/census_products/Provinces%20at%20a%20glance%2016%20Nov%202012%20corrected.pdf (18. 4. 2018).

Statistics South Africa. 2015. *Poverty Trends in South Africa: An examination of absolute poverty between 2006 and 2015*. Dostupné na: <http://www.statssa.gov.za/publications/Report-03-10-06/Report-03-10-062015.pdf> (30. 6. 2018).

Statistics South Africa. 2017. *Mid-year population estimates*. Dostupné na: <http://www.statssa.gov.za/publications/P0302/P03022017.pdf> (14. 5. 2018).

Statistics South Africa. 2017. *Poverty on the rise in South Africa*. 22. srpna 2017. Dostupné na: <http://www.statssa.gov.za/?p=10334> (30. 6. 2018).

Statistics South Africa. 2017. *Recorded live births, 2016*. 28. září 2017. Dostupné na: <http://www.statssa.gov.za/?p=10524> (13. 6. 2018).

Trading Economics. 2018. *South Africa Unemployment Rate*. Dostupné na: <https://tradingeconomics.com/south-africa/unemployment-rate> (15. 5. 2018).

UIS.Stat. 2011. Dostupné na: <http://data.uis.unesco.org/?ReportId=210#> (13. 6. 2018).

Verwoerd, Melanie. 2017. „The youth vote could topple the ANC.“ *News24*, 21. června 2017. Dostupné na: <https://www.news24.com/Columnists/MelanieVerwoerd/the-youth-vote-could-topple-the-anc-20170621> (30. 6. 2018).

The World Bank. b. r. *DataBank: Worldwide Governance Indicators*.

Dostupné na:

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=worldwide-governance-indicators> (19. 4. 2018).

Literatura

Anciano, Fiona. 2016. „A Dying Ideal: Non-Racialism and Political Parties in Post-Apartheid South Africa.“ *Journal of Southern African Studies* 42, č. 2, 195-214.

Andrews, Penelope E. 2004. „Reparations for Apartheid's Victims: The Path to Reconciliation?.“ *DePaul Law Review* 53, č. 3, 1155-1180.

Arezki, Rabah, Gylfason, Thorvaldur. 2013. „Resource Rents, Democracy, Corruption and Conflict: Evidence from Sub-Saharan Africa.“ *Journal of African Economies* 0, č. 0, 1–18.

Carbone, Giovanni M. 2007. „Political Parties and Party Systems in Africa: Themes and Research Perspectives.“ *World Political Science Review* 3, č. 3, 1-29.

Commeey, Pusch. 2016. „South Africa: Land, statues and Malema.“ *New African*, č. 550, 22-25.

Davies, Robert H., O'Meara, Dan, Dlamini, Siphon. 1984. *The struggle for South Africa*. London: Zed Books.

Du Bois-Pedain, Antje. 2007. *Transitional Amnesty in South Africa*. Cambridge: Cambridge University Press.

Duch, Raymond M. a Stevenson, Randy. 2010. „The Global Economy,

Competency, and the Economic Vote.“ *Journal of Politics* 72, č. 1, 105-123.

Fearon, James D., Laitin, David D. 2000. „Violence and the Social Construction of Ethnic Identity.“ *International Organization* 54, č. 4, 845-877.

Franklin, Billy J. 1971. „Urbanization and Party Competition: A Note on Shifting Conceptualization and a Report of Further Data.“ *Social Forces* 49, č. 4, 544-549.

Gellner, Ernest. 1981. „Nationalism.“ *Theory & Society* 10, č. 6, 753-776.

Gerber, Alan S., Huber, Gregory A., Meredith, Marc et al. 2017. „Does Incarceration Reduce Voting? Evidence about the Political Consequences of Spending Time in Prison.“ *Journal of Politics* 79, č. 4, 1130-1146.

Goerres, Achim. 2007. „Why are Older People More Likely to Vote? The Impact of Ageing on Electoral Turnout in Europe.“ *British Journal of Politics & International Relations* 9, č. 1, 90-121.

Grafstein, Robert. 2005. „The Impact of Employment Status on Voting Behavior.“ *Journal of Politics* 67, č. 3, 804-824.

Gunther, Richard, Diamond, Larry. 2003. „Species of Political Parties: A New Typology.“ *Party Politics* 9, č. 2. 167-199.

Hamill, James. 2004. „The Elephant and the Mice: Election 2004 and the

Future of Opposition Politics in South Africa.“ *The Round Table* 93, č. 377, 691-708.

Hillygus, D. Sunshine. 2005. „The Missing Link: Exploring the Relationship Between Higher Education and Political Engagement.“ *Political Behavior* 27, č. 1, 25-47.

Hodgkin, Thomas Lionel. 1961. *African political parties: an introductory guide*. Harmondsworth: Penguin Books.

Itano, Nicole. 2001. „South Africa's political parties rise above old hostilities.“ *Christian Science Monitor* 94, č. 9, 6.

Johnston, Alexander. 1994. „South Africa: The election and the transition process--five contradictions in search of a resolution.“ *Third World Quarterly* 15, č. 2, 187-204.

Kadt, Daniel de. 2017. „Voting Then, Voting Now: The Long-Term Consequences of Participation in South Africa's First Democratic Election.“ *Journal of Politics* 79, č. 2, 670-687.

Khumalo, Fred. 2014. „20 years on, still waiting for the ANC to deliver.“ *New African*, č. 538, 14-16.

Kremer, Tres-Ann. 2016. „A New Political Paradigm--The Rise of Smaller Parties.“ *Round Table* 105, č. 4, 423-425.

Lewis-Beck, Michael a Ratto, Maria Celeste. 2013. „Economic voting in Latin America: A general model.“ *Electoral Studies* 32, č. 3, 1-5.

Lindberg, Staffan I. 2006. *Democracy and elections in Africa*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Lindberg, Staffan I. 2009. *Democratization by elections: a new mode of transition*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Manzo, K., McGowan, P. 1992. „Afrikaner fears and the politics of despair: Understanding change in South Africa.“ *International Studies Quarterly* 36, č. 1, 1-24.

Naidoo, Kammila. 2011. „Poverty and socio-political transition: Perceptions in four racially demarcated residential sites in Gauteng.“ *Development Southern Africa* 28, č. 5, 627-639.

Quintelier, Ellen. 2007. „Differences in political participation between young and old people.“ *Contemporary Politics* 13, č. 2, 165-180.

Reynolds, Andrew, Reilly, Ben, Reilly, Andrew et al. 2008. *Electoral System Design: The New International IDEA Handbook*. Stockholm: International Institute for Democracy and Electoral Assistance.

Sartori, Giovanni. 2005. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Schulz-Herzenberg, Collette. 2014. „Voter participation in the South African elections of 2014.“ *Institute for Security Studies*, č. 61, 1-8.

Sondheimer, Rachel Milstein a Green, Donald P. 2010. „Using Experiments to Estimate the Effects of Education on Voter Turnout.“ *American Journal of Political Science* 54, č. 1, 174-189.

Southern, Neil. 2011. „Political opposition and the challenges of a dominant party system: The democratic alliance in South Africa.“ *Journal of Contemporary African Studies* 29, č. 3, 281-298.

Tilly, Charles. 1985. „War Making and State Making as Organized Crime.“ In: *Bringing the State Back In*. Ed. Evans, Peter, Rueschemeyer, Dietrich a Skocpol, Theda. Cambridge: Cambridge University Press, 169-191.

Welsh, David. 1996. „Ethnicity in Sub-Saharan Africa.“ *International Affairs* 72, č. 3, 477-491.